

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Thomæ Młodzianowski, Poloni, Societatis Jesu,
Prælectionum Theologicarum Tomus ...**

De Deo, Angelis Et Actibus Humanis

Młodzianowski, Tomasz

Moguntiae, 1682

Quæstio II. De Persona Filii.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82949](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82949)

Punctum Difficul-

tatis 1.

Rationes ex Goslarvio.

OBJICIT 1. Aut Filius semper gignitur, aut aliquando desistit gigni? Si semper gignitur, ergo nunquam perfectionem assequitur, quia quod adhuc generatur, id nondum generationis terminum est consecutum, & per consequens nondum est: Si autem desinit gigni, erit mutatio aliqua in Deo, à non esse ad esse transeuntis.

RESPONDETUR. Ly semper gignitur, si sumatur pro via ad terminum nondum productum, & habitum non semper gignitur; si sumatur pro æterna quiete non transacta, nec quæ dicatur præterisse, semper gignitur. Quod in eo fundatur, quia in Deo, qui est actus secundus nec inchoatio actionum immanentium, nec desinentia datur, hinc & termini productionum divinarum, qui etiam sunt actus secundi, nec inchoationem nec desinentiam patiuntur. Et sicut si concipiamus conservationem in creatis nonnisi per modum viæ, nondum intelligitur haberi terminus, secus si concipiatur per modum termini; ita cum generatio sit una cum suo termino, eoque æterno, non debet aliter concipi, quam cum illa æterna quiete.

OBJICIT 2. Idem. Si Deus gignit, & quidem ex essentia sua, vel communicat totam essentiam Filio, vel ejus partem, aut essentia Dei multiplicatur? Nihil horum trium dici potest; Non communicatur tota essentia, quia est singularis & individua; quæ autem sunt talia pluribus non conveniunt, hinc est, ut de multis non dicantur, seu prædicentur: Non communicat etiam partem, quia non est divisibilis; non etiam multiplicatur essentia, quia Deus non esset unus, sed quot essentia, tot dii.

RESPONDETUR. Totam essentiam communicari, & licet quod singulare est, pluribus non conveniat per multiplicationem; convenit tamen pluribus per identitatem, ipsa pluralitate in ratione personæ, non in ratione naturæ considerata.

OBJICIT 3. Generatio est necessaria conservandæ speciei causa; Ergo res quæ non intereunt vel interire non possunt, nec generant, nec generantur.

RESPONDETUR. Quæ generatio est ex corruptione alterius, est necessaria conservandæ speciei causa, secus quæ non est ex corruptione, sed quæ est ex fecunditate naturæ.

OBJICIT 4. Quidquid æternum est, semper est, semper fuit, ergo debet esse talis & generatio in divinis, si datur, sed quidquid generatur, semper non fuit, sed aliquando esse cœpit; quorsum enim generaretur, si fuisset antequam esset? Ergo, &c.

RESPON-

verum sunt. Ex quo loco sic formatur argumentum. Hi tres testimonium perhibentes, vel sunt unum in persona? Et sic tres non sunt vel sunt unum essentiâ, in Trinitate personarum? Et sic datur jam, quæ negatur Trinitas, vel sunt unum consensione in testimonio, quod dici non potest: Vel enim sunt unum consensione in testimonio cum æqualitate auctoritatis in testando, vel cum inæqualitate? Si cum æqualitate, ergo unaquæque ex illis personis est Deus: Si autem est illic inæqualitas auctoritatis? Ergo Scriptura immerito de illis indistinctum loquitur; arguendusque erit S. Joannes, quod non satisfecerit debito exprimendæ inæqualitatis.

Rursum sequeretur, hunc locum non accipi conformiter ad illum alium locum, qui sequitur, tres sunt qui testimonium dant spiritus, aqua, & sanguis: Quia hæc habent æqualitatem testandi. Denique si illic est inæqualitas auctoritatis in testando, & stante hoc possunt appellari unum: bene posset dici, quod Deus & diabolus, dum uterque dicit Jobum vallatum esse Dei protectione, quod hi duo unum sint, & quod Christus & Joannes dicens quod sit Filius Dei Joannis, dici poterit, hi duo unum sunt. Imò in Græco textu non dicitur de aqua, & spiritu, quod hi tres unum sint, sed & hi tres in unum sunt, *qui in æternis deo deo est.*

Quod si dicas hunc locum in Evangelio Synagoga, & Germanico non haberi, id parum refert, quia hæc sunt recentiora exemplaria, loci autem hujus meminerunt PP. antiqui Hieron. August. Idem. Quem etiam ponit expressè Erasmus Roterod. edit. Argentorat.

TERTIA AUCTORITAS est ex iis, quæ adducuntur infra de Divinitate Christi & Spiritus Sancti.

QUÆSTIO II.

De persona Filii.

Postulare quidem doctrinæ ordo, ut in primis tractemus de persona Patris; sed de illa nihil controvertendum venit: De persona autem Filii non est difficultas, an sit persona; tribuunt enim illi actiones personarum, imò & Sabelliani id non negarunt, quamvis non dicerent illum distinctam personam à Patre. Sed et tota difficultas, an sit persona divina? Quod improbetur supponendum est, quod sit habens esse Divinum, quod infra probabitur; sed non distinctum naturâ; Ergo distinctum personâ. Methodo jam inchoata solvendæ sunt primum Objectiones.

DIFFICULTAS I.

Solvuntur Objectiones à ratione petita.

Non paucas jam solvimus supra agendo de Trinitate in communi, restant aliz.

RESPONDETUR. Negando subsumpti Antecedens, nec tum generabitur, quando supponitur fuisse, sed generabitur ab aeterno ut sit ab aeterno, eratque ab aeterno; quia ab aeterno generatum est. Retorqueri idem argumentum potest interrogando, quomodo aliqua creatura siue per possibile, siue per impossibile possit produci ab aeterno? Quomodoque produceretur sine hoc, quod fuisset, antequam esset?

OBJICIT 5. Quidquid generatur est posterius eo, à quo & ex quo generatur, ut etiam causa efficiens, est prior effectu.

RESPONDETUR. Verum esse antecedens de generatione temporanea. Vel ad maximum id verum esse de prioritate Originis, non durationis.

OBJICIT 6. Quidquid generatur est corruptibile: Pendent enim ab externo principio, & ex arbitrio causae efficientis.

RESPONDETUR. Negando antecedens cum sua probatione.

OBJICIT 7. Si Deus Filium generat, & Filius est ex essentia ejus genitus, & Deus potuit gignere, & Filius gigni: quia omnis actus potentiam praesupponit, ut docet Philos: Ergo ulterius Deus non potuit gignere, & Filius non potuit gigni ex Arist. 9. Met. c. 8. cò quòd contradictionis, sit eadem potentia.

RESPONDETUR. Negando sequelam cum sua probatione, quae fallit etiam in creatis, de iis, quae necessaria sunt. Et ita, duae albedines fundare possunt relationem, nunquidne possunt non fundare cum sunt? Verum ergo illud enuntiatum Arist. est de causis & principiis liberis. Immerito etiam in Divinis, supponit, secundum Latinam phrasin, nomen causae.

Adferenda sunt hic etiam Objectiones Incarnationem concernentes.

OBJICIT 1. Idem. Deus verus invocatur per mediatorem, Filius non invocatur per mediatorem, idemque dicendum de Spiritu S. ergo non est verus Deus.

RESPONDETUR. Negando minorem, quae etiam supra Crellio negata est.

INSTAT idem. Pars laedens & laesa non potest esse mediatrix, Christus quia Deus, est pars laesa, quia homo est laedens. Ergo, &c. Quod idem fiscaliter proponi potest, vel cessit sua offensio secunda Trinitatis persona, vel non? Si cessit, ergo non potest dici pars laesa; si non cessit, quomodo manente offensione adhuc erat mediator? Et deinde si Patris & Filii, & Spiritus Sancti eadem est voluntas, quomodo Filius Patrem & Spiritum S. placat generi humano? An eadem voluntas potest simul velle & non velle.

RESPONDETUR. Negando Christum quia hominem individuum, esse partem laedentem, quia in eo nulla macula. Rursus pars laesa, non

potest esse quidem principium elicitivum actionum mediandi; potest tamen esse principium dignificativum & terminativum principii elicitivi.

Illud autem quod infert; Ergo erit pars simul laesa & non laesa, id diverso respectu verum est. Deinde ante praeviam dignificationem illarum actionum non cessit offensio jure, secunda persona; sed fuit pars laesa; post illarum tamen praevisionem non fuit pars laesa, sicut nec fuerunt aliae personae. Denique male supponitur, quod hac voluntate, quae est communis toti Trinitati placetur Filius, sed elicitivè placat voluntas humana, dignificativè & terminativè persona divina.

OBJICIT 2. Crellius. Si secunda persona est incarnata, sequitur etiam tres reliquas personas assumpsisse humanam naturam: Etenim is assumpsit naturam humanam, cujus propria natura seu substantia eam assumpsit, cumque ea est personaliter unita; Ergo si Christi D. natura assumpsit humanam naturam, etiam Patris & Spiritus S. natura eandem assumpsit.

RESPONDETUR. Negare nos quod natura divina assumpsit humanam, cum assumere sit personae, quae est distincta realiter ab aliis, consequenter potens terminare naturam humanam, non terminantibus aliis. Imò docemus, non potuisse assumi à divina natura humanam naturam; quia assumptio notat unionem substantialem; unio autem substantialis, supponit completivum & complebile substantiale; jam autem divina natura respectu humanae, non habet rationem completivae; ut docetur in materia de Incarnatione: Quomodo autem mediata sit illi unita natura? non est materia controversa, sed scholastica; de qua alibi. Quando autem idem objicit Sabellianismum, fallitur; nam dicimus, illas personas distingui inter se, non nominibus solis, sed essentialiter; Cujus contradictoriam docuit Sabellius.

INSTAT I. ea, quae partes habent, bene uniri possunt secundum unum & non uniri secundum aliud. In rebus autem incorporeis nulli sunt termini. Unde si natura humana unita fuit Divinae, est unita toti, & quia una subsistentia non magis ab essentia differt, quam alia, non magis erit uni subsistentiae unita natura humana quam alteri.

RESPONDETUR. Inprimis, non esse naturam humanam unionem, de qua hic, unitam naturae divinae, sed personae; licet mediata sit unita. Quid autem sit mediata uniri? Docetur in materia de Incarnatione: Ex eo autem quod unita sit natura humana immediatè personae VERBI, non sequitur, illam esse unitam immediatè personae Patris; quia quamvis aequaliter omnes identificentur naturae; quia tamen inter se distinguuntur realiter, hinc potest immediatè uniri una, non unita alia.

INSTAT

INSTAT 2. Adhuc potius deberet illa natura humana subsistentiæ Patris subsistere, quam subsistentiæ Filii, utpote quæ in natura divina prima est. Et sicut corpus primario unitur animæ, & secundario modis ejusdem; ita primario uniti deberet personæ Patris.

RESPONDETUR. Si unio per impossibile substantialis, intercederet inter naturam divinam, & humanam, ita deberet fieri; sed hæc unio non est facta in natura.

INSTAT 3. Totâ essentiâ Trinitatis incarnata debet tota Trinitas incarnari, & cum subsistentiæ illæ extra essentiam non existant, necesse est etiam illas subsistentias esse incarnatas.

RESPONDETUR. Jam est. Naturam non esse incarnatam: & quia ex unitate in natura arguitur incarnatas reliquas personas, id non convincit; quia ob distinctionem realem personarum, potest una terminare naturam humanam, non alia.

OBJICIT 3. Si secunda persona est incarnata, sequitur, alteram divinitatis personam deesse; nam evaluit pars Christi, ex humana & divina natura constituti; est autem de essentia personæ, ne sit pars alterius. Quod autem illa persona evaluit tunc pars; probatur: Quia natura humana est tunc pars; Ergo etiam pars est, divina natura suam subsistentiam habens, hoc est, personam divinam, quæ humanitatem assumptit.

RESPONDETUR. In primis, argumento non probari intentum, quia quamvis natura divina haberet rationem partis, nondum sequeretur, quod ipsa persona, quæ naturam humanam assumptit, haberet rationem partis, utpote ab illa virtualiter distincta.

Sed neque sequitur etiam naturam divinam habere rationem partis; quia ea quæ requiruntur ad conditionem partis ei non competunt, ut docetur in materia de subsistentia; sed tantum habet rationem alterius extremi, licet extremum aliud, ex suis prædicatis possit appellari, & sit etiam pars.

OBJICIT 4. Unum idemque subjectum disparata esse non possunt, nec disparata de uno eodemque dici possunt in Quid. Deus & homo disparata sint. Ergo &c.

RESPONDETUR. Unum idemque subjectum, disparata non potest esse per identitatem disparatorum, vel si sint disparata non tantum in ratione entis, sed simul etiam se non habent tanquam completivum & complebile Concedo. Unum idemque subjectum disparata esse non potest per unionem, si unum extremorum sit complebile, & aliud completivum Nego. Et hoc secundum est in nostro casu; nam natura humana disparata in ratione entis, habet rationem complebilis per personalitatem divinam. Quando autem censet, quod homo & Deus ita secum differant, sicut homo & non homo, id immerito dicitur; quia inter hominem

& Deum non est oppositio contradictoria; secus inter hominem & non hominem: Aut ad maximum talis est oppositio in ratione entis inter Deum & hominem; sicut inter hominem & non hominem; sed non est talis in ratione complebilis & completivi.

Quare autem bene prædicari possit, Homo est Deus, id inter alia rejici debet, quia ly homo non supponit pro sola natura, sed pro natura personata personæ Verbi; de persona autem Verbi in Quid potest prædicari Deus. Hæc autem propositio natura humana est Deus, simpliciter est falsa; sed hoc sensu vera, natura humana est terminata personæ divina, quæ prædicatio spectat potius ad prædicationem quasi differentiarum. Quando autem probat ex eo in Christo fore duas personas; quia persona est substantia prima intelligens, hæc definitio jam est supra negata.

OBJICIT 5. Illa ipsa natura humana in se præcisè spectata, est homo, ergo persona: Si enim non esset homo, liceret ita argumentari; Filius ille hominis non est persona. Filius Dei est Filius ille hominis. Ergo Filius Dei non est persona.

RESPONDETUR. Negando assumptum. Probatio non convincit: Quia Filius ille hominis præcisè secundum naturam humanam non est persona Concedo, sumptus cum sua personalitate, quam habet à Verbo, Nego.

INSTAT 1. Illi naturæ humanæ, competit definitio hominis.

RESPONDETUR. Ut illi competat definitio in concreto, habetur id à personalitate, ut competat in abstracto, competit illi de se. Quando autem urget inexplicabile esse, quid sit illa animalitas rationalis in abstracto? Non est enim natura universalis abstracta: Quia hæc nihil ad præsens facit; non etiam est forma hominis, sed aliquid formæ præditum. Non etiam est pars essentiæ humanæ; quid ergo erit? Quando inquam, id urget, non convincit; quia animalitas rationalis est complebile complemento personali, ut docetur, in materia de subsistentia, licet illud complebile sit in entitate individuum.

INSTAT 2. Existencia singularia non solent vocari abstracta; talis autem est illa natura humana.

RESPONDETUR. De facto illam naturam, esse unitam personalitati divinæ, adeoque abstracta non est. Casu autem quo spoliaretur persona divina, an hoc ipso redderetur subsistens? Est quæstio Philosophica, non Theologica controversa; in omnium tamen principiis non vocaretur illa natura abstracta, sed potius existens sine personalitate; sicut anima rationalis post separationem non dicitur quid abstractum: Hoc enim importat nostras intentiones secundas.

B b

INSTAT

INSTAT 3. Subsistentia quâ caret natura humana, vel ad naturam hominis constituendam pertinet, vel non? Si non pertinet, ergo sine illa natura humana dicitur homo: Si pertinet, ergo natura humana non erit integra.

RESPONDETUR. Pertinere illam per modum termini personantis, non aliâ pertinentiâ. Unde caret illa natura sua integritate termini, non naturæ. Actiones etiam illa natura exercet, quæ sunt suppositorum, sed exercet terminata personalitate Verbi; ita ut illæ actiones exerceantur elicitive à natura humana, terminativè & supposititaliter ab homine, in ratione hominis personati, constituto, per personalitatem Verbi: Beneque potest in hoc sensu dici; Humanam naturam per se non subsistere, quia habet rationem partis, nec per se stantiam habet sibi debitam, sed est in Verbo tanquam in supposito. Quare autem non evadat persona ipsa habens rationem partis? Alibi dictum.

Quando autem ex eo, quod natura humana maneat tota, infert, non posse habere rationem partis, id in materia de subsistentia refutatum est: Nam gutta est tota, & nihil illius entitatis perit post unionem cum altera gutta, & tamen post unionem habet rationem partis. Ad quid autem fuerit necessaria illa unio? non est explicare hujus loci, spectat ad materiam scholasticam. Breviter dico necessariam fuisse ex suppositione ponendæ dignificationis Dei per Theandricas actiones Dei, & ex suppositione, quod vellet sibi Deus ad æqualitatem satisfieri pro mortali offensâ.

Punctum Difficultatis 2.

Solvuntur Objectiones Crellii & Eunomianorum.

OBJICIT 1. Quia si Christus esset summus ille Deus, & tamen Filius, id ex eo esset, quia esset ex essentia Patris genitus; quod ipsum est impossibile; quia sequitur, Filium esse suiipsius Filium; etenim ex cujus essentia quispiam generatur, cujus est & Filius, sed Filius ex suiipsius essentia generatur, quæ est illi communis cum Patre. Ergo, &c. Quod ipsum argumentum sic aliter proponit. Nemo ex se generatur; esset enim antequam esset; esset, quia esset causa suæ generationis; non esset? Quia generaretur. Deinde relata sunt generans & genitum, non possunt autem relata eidem, respectu eodem, eodemque tempore inesse, sunt enim opposita; oppositorum autem natura est, ut se invicem perimant, dicto modo.

RESPONDETUR. Docemus nos Catholicos, essentiam non generare; sed quod Pater generet; Si ergo essentia non generat, qui est Fi-

lius essentia Verbum adeoque suiipsius? Hoc autem quod dicimus produci à Patre ex sua essentia Filium, triplicem ferme sensum habere potest.

IMPRIMIS ne dicatur creatura esse Filius, eod quod sit productus sine concursu materiæ, seu ex nihilo subjecti; dicitur esse genitus ex essentia, quasi (abusivissime loquendo) ipsa essentia habeat rationem principii materialis; ex hoc autem principio non sequitur, Filium generare seipsum, quia principio materiali non tribuitur generatio.

SECUNDUS sensus est, Filius est ex essentia Patris genitus: hoc est ex essentialibus principiis habet Pater, ut generet Filium, deponente essentia triplicem personalitatem, ratione suæ capacitatis, quam habet ad terminari à tribus personis: Et ex hoc, nullo modo sequitur, Filium esse Filium suiipsius, sed tantum sequitur, Filium habere essentiam, quæ exigit terminabilitatem à sua persona, & ab aliis duabus. Et si esset Filius essentia divinæ, vel hoc sensu esset ex sua essentia, quia illa diceret influxum positivum, & realem producentem filiationem, tum primum inferretur intentum Crellii; Fides autem negat hunc influxum; sine autem tali influxu, qui potest dici generare? vel hoc ab illo esse genitum?

TERTIUS Sensus potest esse, quod Filius sit genitus ex essentia Patris, hoc est, habet sibi communicatam essentiam à Patre, ex quo non sequitur, Filium esse suiipsius Filium, quia cum non essentia sit principium communicationis, sed ipse Pater, fit ut non possit dici, quod sit Filius essentia. Addi posset, ex essentia divina genitum esse Filium, sed terminatâ personalitate Patris & secundum virtualitatem dictionis; quod dicere, & quod Patrem esse, non probatur quod conveniat Filio.

OBJICIT 2. Et hoc argumentum pluribus locis urget. Ex nostris principiis sequitur dari infinitudinem personarum in Divinis; quia tota ratio generandi & spirandi stat in hoc; quia Pater seipsum intelligendo generat Filium, & uterque se amando Spiritum Sanctum spirant; hoc autem probat ulterius dari processum in generatione & spiratione: Quia ex una parte quævis persona & seipsam & alias intelligit; ex alia parte diversam atque adeo distinctam esse oportet imaginem Patris, quâ Pater est, & Filii quâ Filius est, & Spiritus S. quâ Spiritus S. est; sunt enim relata; relata autem omnia sunt opposita; oppositorum autem oppositas esse oportet imagines; pro imaginum autem diversitate ac multitudine orietur dicta diversitas, procedemusque semper in his imaginibus, productionibus, adeoque in personis.

RESPONDETUR. Negando sequelam, cuius probatio ut solvatur.

ADVERTENDUM est, quod in materiis speculativis istius mysterii dicitur, Verbum procedere

tere ex cognitione omnium personarum, consequenter esse expressionem omnium personarum; ex quo principio sequitur non indigere Spiritum S. aliâ sui expressione; cum illa habeatur in secunda persona: Sed hæc expressio, quâ Verbum exprimit tertiam personam, non habet rationem imaginis respectu Spiritus S. consequenter nec dicitur Filius imago Spiritus Sancti, quia de ratione imaginis est (ut videmus in imaginibus creatis) ut producat, quam vim producendi, quia non probat Crellius haberi in Spiritu S. respectu Filii, fit ut respectu Spiritus Sancti, non sit ejus imago Filius, quamvis eundem exprimat.

Rursus, omnes tres Personæ intelligunt se in relatione communi & essentiali, cui nullum respondet verbum, ex sententia communi. Principium etiam quod assumit, Oppositorum debere esse imagines oppositas, etiam in naturalibus non convincit; quia una entitativè notitia, quæ est simplex qualitas, utrumque exprimit, ut cum dico, Pater non est Filius, item Ens non est nihil. Denique videtur, argumentum esse de subiecto non supponente; supponit enim in Divinis posse dari imaginem respectu Spiritus S. quod non probat. Quare autem Filius non indigeat sui imagine, infra specialiter dicitur.

Neque valet quod dicit Crellius. In Deo quicquid est, Deus est; Ergo cum in Deo sint imagines rerum singularium, earumque infinitarum, variorumque voluntatis actuum, hæc omnia Deus erunt; Personis tamen differentibus, vel illis à quibus sunt producta: Non inquam valet; non enim in Filio, sed potius Filius ipse, est imago rerum singularium, neque in Deo sunt imagines rigorosè loquendo, sed solus Filius, est imago Patris, quia præter Patrem, nihil habet vim producendi suam imaginem; quod tamen ad imaginem requisitum est, ut dictum est apertè. Per hoc tamen non nego, esse in Deo ideam seu similitudinem expressivam rerum singularium; hæc tamen similitudines ut sunt Deus, non sunt distinctæ personæ; quia sunt præintellectio in actu secundo, quæ est ipsissima natura Divina. Filius etiam pro sua parte est similitudo expressiva singularium, nec tamen hæc similitudines multiplicat personas; quia illa similitudo, quæ est persona secunda Trinitatis, est & debet esse adæquatum expressivum nobilibilium omnium, consequenter non relinquit quidquam particularibus similitudinibus, quæ inter se differunt, exprimendum.

Deinde cum notitia una seu similitudo unius objecti, respectu alius similitudinis, seu notitiæ objecti, nihil habeat tale, quod se habeat per modum producentis & producti, quæ sola oppositio arguit de facto multiplicatatem personarum, fit ut illæ similitudines, non multiplicent personas.

INSTAT. Non est causa, cur non Filius v. g. producat alium Filium, & cur Filius ad salvandum hoc, quod sit Deus, non possit etiam esse Pater?

RESPONDETUR. Cur Filius non generet, tres possunt assignari rationes, quæ proportionate ad Spiritum S. applicari debent. Imprius quia quando, sufficienter aliquid ab uno præstatur hoc ipso non jam id præstatur ab alio, nisi adsit altius aliquod principium, pro sua libertate, novo titulo illud ponens, & ita v. g. album in albedine, & animatum unâ animâ rationali, non dealbatur aliâ albedine, nec animatur aliâ animâ rationali. Et universaliter effectus non potest produci, & pendere à duabus causis totalibus ejusdem rationis, nisi Deus illas pro sua libertate assumat, imò Vasq. censet, id ne quidem divinitus fieri posse. Quia ergo ita generat Pater Filium, & Filius ita generatur à Patre, ut quidquid habeat vis generandi, totum per dogma Fidei (cujus contradictorium non ostenditur) intra Patrem contineatur. Item cum totum id quod deberet habere alius filius, in hoc Filio contineatur, nullumque dari possit principium altius, quod alio titulo idem ponat, fit ut jam non possit dari Filius Filii; qui quamvis non sit Pater, erit adhuc Deus; quia per fidem stante aietate in persona ponitur identitas in natura. Deinde, quia cum Verbum non ita sit Verbum, ut sit Patris Verbum, sed etiam sibi ipsi, est Verbum, & ita unio non tantum composito, sed & sibi ipsi est unio: Et universaliter omne formale, est etiam sibi ipsi tale, fit, ut jam Verbum non debeat habere aliud verbum; Et sicut albedo non indiget alia albedine dealbari, sed & subiecto, & sibi est albedo; ita illud Verbum, non indiget alio verbo loqui, sed sibi ipsi est Verbum. Denique quia & esset terminus adæquatus totius generationis Filius, & non esset terminus adæquatus; non esset terminus adæquatus generationis; quia adhuc relinqueret locum alteri filio; esset autem terminus adæquatus, quia ex una parte non implicat dari terminum adæquatum generationis in Divinis, consequenter actu jam dabitur: ex alia parte, quia fides nos docet, totius generationis in Divinis adæquatum terminum, esse, secundam personam.

OBJICIT 3. Idem. Sequeretur Christum esse ab æterno, & non esse, esse quidem, quia summus Deus debet esse æternus; non esse autem, quia generatus est.

RESPONDETUR. Negando generationem non posse esse ab æterno.

INSTAT. Generatio propriè dicta, est mutatio ex non ente in ens. Ergo non poterat esse æterna.

RESPONDETUR. Negatur Antec. nam Arist. putavit generationes fuisse ab æterno, & tamen non poterat supponere, quod ex præcedente

dente non ente fuerint, convincereturque Aristoteles, quod id non potuerit supponere; alias, eo, quod est ab æterno, daretur aliquid prius, nempe illud non ens; & tamen æterno à parte ante nihil datur prius. Rursus pone per impossibile Solem ab æterno, genita fuisset ex illo lux æterna, nunquidne ex non ente lucis præsupposito? Potius ergo generatio, si sumatur filiatiua, erit origo in similitudinem naturæ.

INSTAT 2. Si id, quod generatur ante non existit, poterit etiam generari, quando jam re ipsa existit.

RESPONDETUR. Negando sequelam; generabitur autem ab æterno illam generationem accipiendo, ut sit ab æterno sine ulla præcedentia negationis esse; non erit autem illa generatio æterna conservatio; quia cum sit æterna, & æterno nihil sit prius, & conservatione sit aliquid prius, fit ut illa generatio non sit conservatio; rigorose, seu nisi sumas conservationem pro permanentia, sicut verbum Domini, ita & ejus generatio manet in æternum.

ADDO, in æterna generatione qualis esset, si per impossibile sol ab æterno productus emanasset lucem, verum erit etiam per Crellium in illa suppositione, generari id, de quo falsum est dicere, ante non existit, quomodo enim ab æterno generaretur, si ante non existit, quo autem sensu dici possit generari quod jam existit, superius dictum in simili, nempe non hoc sensu, ut intelligatur generatio per modum viæ, tendentiæ, cum jam habeatur terminus genitus, sed hoc sensu, quod jam re ipsa existat, sed vi generationis ab æterno completæ & permanentis; ut ab æterno sit & generatio, & ab æterno esse geniti.

INSTAT 3. Generatio Filii Dei est generatio propriè dicta; jam autem generatio lucis ex sole non est propriè dicta; quia hæc est quid accidentale; generatio autem est substantialium.

RESPONDETUR. Per multos est lux substantia, pone per suppositionem, quod sit substantia, adhuc manebit totum instantiæ robur. Denique generatio accidentium & substantiæ conveniunt in hoc, quod utraque sit generatio; si ergo accidentium generatio, non debet esse ex non entibus, apparet quod de ratione generationis ut sic, non sit esse ex non entibus. Quando autem ratione partium successivarum in continuata generatione lucis, vult salvare, quod illius etiam generatio sit ex non entibus, id non convincit; quia imprimis lux per meliorem Philosophiam producit instantaneè. Deinde quia ipsa lux ab æterno producta, quo non haberet ante se priorem, essetque lux generata, non fuisset ex non entibus? Urget adhuc argumentum, an huc usque adhuc Filius generetur? Sed ad hoc supra responsum.

OBJICIT 4. Persona nihil aliud est quam substantia prima intelligens; Ergo si persona

Deitatis secunda ex substantia prima generata est, duæ erunt in Deo substantiæ.

RESPONSUM jam est aliquoties supra, negando hanc definitionem substantiæ, ad maximum concretum ex natura & personalitate, hoc est substantia prima intelligens.

OBJICIUNT 5. Eunomiani apud Gregor. Nazianz. Orat. 35. Vel volens Pater Filium genuit, vel nolens? Si nolens, ergo illi facta est violentia; si volens, ergo Filius voluntatis est Filius, novaque erit mater voluntas loco Patris comminiscenda.

RESPONDET. Nazianzenus; *Vel ex nolente Patre genitus es, quis ergo ei violentiam intulit? vel ex volente? Ergo Pater tibi (inquit ille) propter paucas syllabas perit; voluntatis siquidem Filius es.* Idemque retorquet de creatione mundi. Directè autem dici potest, quod Filius ille sit quidem volentis, sed non voluntatis; præcipue cum *Deo generatio fortasse sit ipsa gignendi voluntas*, inquit idem. Alià vià eidem argumento satisfieri potest, quod Pater genuerit Filium volens, hoc est, ex inclinatione naturæ fecundæ; sed non volens, hoc est, ex libera electione.

OBJICIUNT 6. Idem apud eundem. Vel existentem vel non existentem Filium genuit Pater; si existentem frustra generatur; si non existentem, ergo non ab æterno est.

RESPONDET Nazianz. retorquendo argumentum, an ipse Pater sit ab æterno ex entibus, vel non ex entibus? Retorquet item, an tempus sit in tempore, an non? Si in tempore, quo tandem? Si non in tempore; quæ sapientia tempus temporis expers inducere? Retorquet item, casu quo aliquis dicat; Ego nunc mentior, vel enim mentiens verum dicit, vel mentitur verum dicens? Retorquet item, vel aderas tibi dum gigneris, vel non? Si aderas, quisnam & cui? Si non aderas, quomodo à te ipso disjungeris? Quod si dicas, neutrum horum extremorum verificari; dicemus idem de Dilemmate proposito. Quomodo autem directè respondendum, supra dictum.

DIFFICULTAS II

Solutio Objectionum ab Auctoritate.

OBJECIT plura Crellius ex sacra Scriptura, fecernemus hos locos per titulos.

Punctum Difficultatis 1.

Solutio Objectionum ex sancto Ioanne.

OBJICIT 1. Crellius. Quia S. Joannes appellat Christum Dei verbum in principio apud Deum fuisse, à Deo missum. Etfrequen-

etiam ab aliis Scriptoribus Christus distinguitur Deo, ut cum vocatur Dei Filius, Dei imago, à Deo Domino, & Christus factus, Iudex constitutus & similia, quomodo ergo Christus potest esse Deus ille summus?

RESPONDETUR. Hanc varietatem significandi oriri ex distinctione personarum inter se, non ex distinctione in naturis. Reliqua etiam competunt Christo, secundum naturam humanam.

INSTAT 1. Crellius, ex hac responsione sequitur, vel plures esse deos? Quod absurdum est: vel illos personis distinctos, unum Deum constituisse? Quod posterius consistere non potest, quia Dei nomen, personæ nomen est; significat enim eum, qui cæteris imperat, quod suppositum est.

RESPONSUM jam supra est, quod nomen Deus sit nomen personæ communiter ad tres personas sumptæ; ad eum modum, quo nomen homo, est nomen personæ communiter ad singularem sumptæ, & non importantis unam singularem personam.

INSTAT 2. Si nomen Dei, pro summo Deo acceptum, Christo cum Patre commune esset, nulla esset ratio cur pro Patre peculiariter sumatur, & sic Christus à Deo distinguitur; quomodo enim cum Patri & Filio commune sit, unum ab altero distinguet? Non rectè loqui censeretur, qui Patrem à Deo simpliciter posito distingueret, quis unquam legit, Pater Dei misit Deum, Pater dedit Deum, Deus exivit à Patre; si in Patrem creditis, etiam in Deum credere?

RESPONDETUR. Quæ sit ratio cur nomen Dei peculiariter pro Patre sumatur, dictum supra: Quia ipse est fontalis origo Deitatis. Quod attinet ad locutiones ab eodem collectas, id pronobis facit, quia hæc omnia ostendunt Deitatem Filii Dei; si enim Patrem suum vocabat Deum, ex quo scandalisati sunt Judæi, quod si Deum faceret, hoc ipso æquivalenter ponitur prima persona Pater Dei, correlativa enim sunt Filius Dei, Pater Dei, & cum miserit Filium qui Deus est, hoc ipso misit Deum, & si dando Filium hoc ipso nobis omnia cum eo dedit, quomodo non dedit Deum? Et sic dicitur, creditis in Deum, & in me credite, æquivalenter dicitur, in Patrem creditis etiam in me, qui Deus sum, credite: Hæc enim paritas objecti credendi, paritatem Deitatis ostendit. Et si dicitur Deus esse Verbum, & hoc Verbum esse apud Deum, rectè colligitur Deus esse apud Deum. Missio quæ illic adfertur, vel est significatio missionis æternæ per generationem, vel temporaneæ per unionem naturæ hujus humanæ cum persona Verbi? Poterit censeri Iudex constitutus ratione humanitatis.

INSTAT 3. Quando Christus dicitur æqualis Patri, qui à Deo distinguitur, distinguitur

totus quantus, non verò unius tantum naturæ humanæ causâ.

RESPONDETUR. Attendendum esse ad phrasin Scripturæ, quomodo procedit; nam in æqualitatem quotiescunque significat, loquitur de natura humana, quando autem significat æqualitatem, attendit ad personam identificatam realiter naturæ divinæ. Nec obest ne dicatur æqualis quamvis dicat inæqualitatem ratione naturæ humanæ; quia illic attenditur ad æqualitatem nonnisi in illo ordine divino, in quo non dicit naturam humanam. Possunt autem aliqua sine addito dici æqualia; licet in alio genere dicant inæqualitatem; & ita unus homo est æqualis alteri in specie humana, in esse nobiliter nati, etiam si sint inæquales ratione virtutis, divitiarum, &c.

OBJICIT 2. Frequenter S. Joannes, imò & alii Evangelistæ appellant Christum Filium Dei; Filius autem Dei supremus esse non potest; nam ex hoc ipso quia Pater est, est Filio excellentior: Deo autem supremo nihil est excellentius, abest quæ à Filio excellentia, quæ est esse à seipso, quia Pater habet essentiam à seipso, non Filius. Unde etiam frequentius appellatur Christus Filius Dei, quàm Deus: Quia ly Filius discernit eum à suprema atque independenti Divinitate, quod vox Deus non præstat.

RESPONDETUR. Esse quidem non paucos ex nostris DD. qui locum illum, Pater major me est, ita interpretantur, ut id verum sit non tantum de natura humana, sed etiam secundum esse Divinum, intellige sub præcisâ denominatione, & appellatione Patris. Communiorem tamen sequendo responsionem, quando dicit, Christus Patrem esse majorem, non agnoscit majoritatem in natura; nam in generatione univoca debet esse similitudo naturæ; talis autem est in Divinis, nec oppositum probat Crellius. Non dicit etiam majorem esse in ratione personæ Patris, quæ persona est, quia cum tam persona Filii quàm persona Patris essentialiter petat identificari naturæ divinæ, quæ est omnis perfectionis fons, sit ut etiam in ratione personæ, non sit perfectior. Dicit itaque & agnoscit majoritatem in ratione naturæ divinæ & personæ comparatæ ad suam naturam humanam. Quomodo autem in Filio salvetur ætas ad esse Dei requisita, supra dictum, quomodo item non sit melius in Divinis dare? Est supra etiam expeditum. Quod autem secunda persona frequentius appellatur Filius Dei, quàm Deus ad computum attinet, sed non probat intentum; quia hoc ipso quod sine addito appellatur Filius Dei; hoc ipso appellatur Deus: Sicut hoc ipso, quod Petrus appellatur filius hominis, hoc ipso appellatur homo. Fortè etiam ad hoc attendebat Christus & Evangelistæ, ut mysterium Trinitatis commodius innotesceret repetendo denominationem Filii.

Bb 3 INSTAT

INSTAT 1. Crellius. Deus supremus etiam ratione personæ ab alio esse non debet, quidquid enim ab alio est id à causa efficiente pendet; Deus autem supremus non habet causam efficientem.

RESPONSUM suprâ, esse ab alio tanquam à principio non repugnare personæ divinæ, quod principium ita producat, ut etiam eandem communicet naturam. Cæterum ab alio tanquam à Creatore esse non potest.

INSTAT 2. Persona divina nihil aliud est, nisi natura divina, ergo si à Patre est producta persona, etiam erit producta natura.

RESPONSUM suprâ, personam quidem esse realiter physicè idem cum natura, sed non idem virtualiter, ratione cuius virtualis alicuius, improducta naturâ, potest produci personalitas.

INSTAT 3. Si Christus naturam non accepit à Patre, non fuit propriè generatus; quisquis enim ab altero generatur, naturam suam ab illo accipit.

RESPONSUM supra. Christum accepisse naturam à Patre, per communicationem, sed non per productionem, estque secunda persona in similitudinem naturæ, quantumvis non producta, de quo in materia scholastica.

OBJICIT 3. Crellius. Christus à seipso nihil potest facere, ut dicitur Joannis 5. v. 19. & 30. Deus autem summus à seipso omnia facere potest; ergo Christus non est summus Deus.

RESPONDETUR. Cum Christus communicatam à Patre habeat naturam, & cum persona illius verè sit producta, rectè dicit Christus, etiam secundum quod Deus est, quod à seipso nihil facere possit. Multi etiam ex nostris Doctoribus intelligunt hunc locum de Christo secundum naturam humanam spectato.

INSTAT 1. Idem. Ex vi responsionis sequitur, & esse Christum supremum Dominum ut supponitur, & non esse, quatenus cum potentia ab illo accepta, & non aliter, omnia facere potest.

RESPONDETUR. Christum facere omnia, potentia ab alio accepta per communicationem, sed non potentia accepta per creationem, dependentiam. Quando autem urget & fore Christum æternum & non æternum, ad hoc facilius responderetur, quod sit æternus ratione naturæ & personæ divinæ, non ratione humanæ.

INSTAT 2. Crellius. Hanc responsionem textui repugnare; quia v. 20. reddens rationem Christus, quod non faciat quidquam Filius, nisi videat Patrem facientem, hanc dat, Pater enim diligit Filium, & omnia demonstrat ei, quæ ipse facit, & majora his demonstrabit opera, ut vos miremini: Quem locum ita ponderat, opponuntur inter se facere aliquid ex seipso, & aliquid facere si Patrem viderit facientem, consequenter aliquid facere si Patrem facientem vi-

derit, est non propria, sed à Patre accepta potentia & auctoritate id facere.

RESPONDETUR. Quod attinet ad hunc locum quem urget, multi ex SS. Patribus accipiunt eum de humanitate Christi, cui acceptio- ni favent etiam allata verba. Sed stando in hac prima responsione adhuc dici potest, quod ly dilectio, non significet quod ex vi amoris & benevolentie gratuita, communicet illi notitiam essentialem, sed significet quod non coactus, sed ex inclinatione naturæ id præstet, ad quod alludit celebris illa aliàs alligata auctoritas, Patrem genuisse Filium voluntate, non necessitate. Per ly autem & majora his demonstrabit, ut & vos credatis; non loquitur jam de communicatione notitiæ, noviter, per ordinem ad secundam personam tribuendæ, sed de communicatione æterna quidem, manifestanda tamen in tempore, ut & ipsi Apostoli mirentur; ad eum modum, quo petimus à Deo ut nobis velit remittere peccata, & tamen non petimus positionem novi in entitate actus. Quod autem addit hic, eo loco comparari hic à Christo Patrem artificem cuiusdam, qui Filio suo præeat exemplo, & fidelissimè ostendat, quid sit faciendum; id non convincit, in quantum defendimus hæc verba intelligi de Divinitate Christi, sed comparari iis, qui nihil agunt, quin agat suo consensu alius; vel comparari speculo quod repræsentat omne illud, cuius est imago, cum hac diversitate; quod repræsentatio illa in Divinis sit substantialis personata, & ejusdem cum eo, quod repræsentat, naturæ.

INSTAT 3. Ex dictis sequeretur, Christo omnia absolute, nullâ re exceptâ ab æterno jam fuisse demonstrata, nec quidquam ei demonstrari amplius, nedum aliquid majus potuisset, utpote cui communicata natura cum attributis, quibus nihil est majus, & tamen Christus aperte asserit Patrem sibi adhuc majora illis demonstraturum.

RESPONDETUR. Promittit se Pater majora his demonstraturum per communicationem, non majoris intrinsicè potentie vel scientie, sed per demonstrationem & manifestationem majorem, communicatâ ab æterno potentie & scientie. Quod autem addit inferius Christum pro ratione reddere, cur hæc sibi sint à Patre demonstranda, quod Filius hominis sit, id non convincit; nam non facit propositio hunc sensum; quia secundum naturam humanam inferior illo sum, sed facit hunc sensum, demonstrabitur magis mihi communicata potentia & sapientia; ut advertant homines ad Deum incarnatum & factum hominem.

INSTAT 4. Si Pater per æternam illam essentialia sua generationem istam operandi facultatem Filio dedisset non ex libera voluntate, sed necessario dedisset; nam necessaria sunt æterna; quod à libera Dei voluntate pender, id æter-

æternum esse non potest: quia liber voluntatis actus tempore rem illam præcedit: Jam verò Christus ex libera voluntate, non necessariò, dicitur Patrem istam facultatem sibi dedisse; ait enim Pater diligit Filium, & omnia demonstrat ei quæ ipse facit.

RESPONDETUR. Hoc argumentum multis omnino ex capitibus non convincere; nam imprimis dici potest, communicationem quidem intrinsecam notitiæ, & potentiam, necessariam esse, sed manifestationem illius potentie fuisse liberam; sicut & ipsum incarnationis decretum. Deinde quod assumit id quod à libera Dei voluntate pendet æternum esse non potest, si dicat de actu Dei, secundum immanentiam in Deo spectato, & secundum id quod dicitur, & in recto, falsa est propositio; ut noscitur ex materia de Actu Dei libero, demonstraturque exinde, quia Deus est actus purus nulli potentie subiectus, nec componibilis ex potentia noscitiva & actu; Si autem dicta propositio, id quod à libera Dei voluntate pendet æternum esse non potest, fumatur secundum id quod dicitur Actus liber in obliquo, & pro connotatione, & quæstio philosophica, an scilicet sit aliquid æternum (quod suppono esse connotatum actus Divini liberi) quod tamen possit esse ab æterno? Denique male infert, quod ex dilectione ex qua Pater demonstrat hoc Filio, sequitur liberè hoc illum facere: nam præter interpretationem huius dilectionis supra factam, hoc addi posset; Deum Deo dilectionem, quâ Deus non liberè sed necessariò amat, ut amat se ipsum & in probabili Theologia etiam possibile.

Continuatur Solutio.

PROEST etiam sustineri bene, ut etiam supra innui, quod hic agatur de humanitate Christi secundum quam facit omnia, quæ viderit Patrem facientem, &c. Videnda sunt argumenta Crellii, quomodo hanc solutionem impugnet.

INSTAT enim 1. Nullum est fundamentum in Script. affirmandi hanc distinctionem duplicem naturæ, & loca quæ afferimus ex Actor. 2. v. 4. Ubi Deus dicitur jurasse Davidi de fructu lumbi ejus secundum carnem suscitaturum esse Christum. Item quæ adferuntur ex Epist. ad Rom. 1. v. 3, & ibidem c. 9. v. 5. hæc omnia non sunt ita accipienda, ut opponantur naturæ humanæ, & naturæ Divinæ in Christo; sed ut opponantur Spiritui, quod scilicet non secundum Spiritum, sit Filius Davidis Christus: quod ipsum probat, quia similes loci in Script. dicunt oppositionem ad Spiritum: Ut cum dicitur ad Rom. 4. v. 1. Quid ergo dicemus invenisse Patrem nostrum secundum carnem. Ubi ly secundum carnem opponitur Spiritui: quod scilicet hic non consideratur, ut Pater spiritualis Judæorum.

RESPONDETUR. Inprimis non esse principia hæc fundamenta, ex quibus arguamus di-

stinctionem naturæ humanæ in Christo à Divinæ; hoc enim est potissimum, quia scilicet Christus est Deus, quod nos Scriptura per Ecclesiam docet, sed etiam verus est homo, ex quo sequitur duas esse in Christo naturas. Sed etiam loca allata bene defendi possunt: Concedo enim interdum carnem opponi Spiritui, sed non probat Crellius in dicto loco opponi non nisi Spiritui: & certe quando supponitur non esse in aliquo nisi Caro & Spiritus, semper Caro opponitur Spiritui; sed nego supponi posse in hoc toto, quod est Christus non fuisse etiam personam Divinam. Denique etiam Caro sæpe non opponitur Spiritui, sed includendo Spiritum opponitur Deitati; sic v. g. dicitur omnis Caro corripisse viam suam, ubi non significatur oppositio ad Spiritum: hic enim potius corrumpit sese, sed de oppositione ad Deum. Quando autem premit illum locum: Qui factus est ei ex semine David secundum carnem, qui prædestinatus est Filius Dei in virtute secundum Spiritum Sanctificationis ex resurrectione mortuorum, ubi opponitur Ly secundum carnem, ad Ly secundum Sanctificationem Spiritus: id etiam non convincit; quia concedo hic carnem opponi Spiritui; sed nego opponi allegatis à nobis locis. Addit bene Petavius l. 3. c. 3. n. 9. In hoc loco esse antithesin ad naturam Divinam, ita ut sensus sit, Christus homo prædestinatus ut esset Filius Dei non secundum carnem præcisè, sed in virtute, hoc est secundum excellentiorem potiorumque conditionem, quæ in eo declarata est, nempe Deitatem, Ly enim virtus seu potentia sumitur interdum pro natura, ut cum 1. ad Cor. 1. v. 24. appellatur Christus Dei virtus, & 2. ad Corinth. 13. v. 4. Nam est crucifixus est ex infirmitate, sed vivit ex virtute Dei: Nam & nos infirmi sumus in illo, sed vivemus cum illo, ex virtute Dei, &c. Et 2. ad Thessal. 1. v. 7. prosequitur ulterius Petavius. Quoniam scilicet Divinitatem Christi maximè prodidit communicatio Spiritus S. qui est fructus resurrectionis Domini: ideo subiecit, secundum Spiritum Sanctificationis. Denique addi posset, quamvis alatis supra locis Scripturæ non ostendatur oppositio illius carnis ad esse Divinum in Christo, sufficit quod hoc esse Divinum ex aliis locis colligatur.

INSTAT 2. Etiam posita distinctione duplicis naturæ, per eam præsens argum. desumptum ex S. Joanne explicari non potest: quia quod de toto aliquo simpliciter, dici potest, hoc de eodem simpliciter non negatur, etiam si ea res toti illi secundum unam tantum partem insit, secundum alteram non insit; quis enim v. g. hominem simpliciter neget carnem esse; quia anima ejus caro non est, nec comedit? At si Christus Dominus ille supremus est, de eo simpliciter asserendum est, cum à se ipso omnia facere posse, perindeque ista se habent, atque si ali-

quis negaret posse hominem intelligere, quia id secundum corpus, non potest. Advertit Crellius suum argum. procedere de iis prædicatis, quæ insunt toti subiecto simpliciter, ac sine limitatione, licet uni parti primò insint; totiautem non nisi consequenter, quale prædicatum est v. g. mortale; tale autem prædicatum non est immortale, quod non effertur de toto homine simpliciter, quia totum hominis corpus moritur, utut Spiritus superstes maneat.

RESPONDETUR. Quamvis consuetudo loquendi non ferret hoc in aliis, ut quod de toto simpliciter dicitur, de eodem simpliciter negetur, id in præsentia locum non habet, quia cum nullum sit tale totum, quod constet duabus naturis completis & perfectis; hinc potest etiam de hoc toto aliquid dici, & eo modo dici, quod de aliis non dicitur: nam in aliis, aliud extremum, non est natura perfecta: Unde ratione illius non potest aliquid simpliciter dici, & ratione alius simpliciter negari, secus in Christo. Deinde istud ly simpliciter in præsentia æquivocum est; Si enim ly simpliciter sumatur pro dicto sine restrictione, & addito, verum est de Christo sine addito dici, *à me ipso non, possum facere quidquam*. Si autem ly simpliciter supponitur, pro eo quod est in nullo sensu id dici potest, Falsum est de Christo dici in nullo sensu posse, ly: A me illud etiam non valde placet, quod utatur utut ad significandam durationem animæ post mortem, quasi dubitans de illius immortalitate.

Notandum hic etiam est, duplicia esse prædicata, quædam affirmativa, quædam negativa, idemque dicendum de veritatibus: ut aliquid de alio negetur, sufficit aliam partem dare fundamentum negationis; & sic potest negari de homine, immortalitas, quia ejus negandæ, dat fundamentum, corruptibilitas unionis. Aliæ autem sunt veritates affirmativæ, eæque perfectionem importantes, & hæc desumuntur à toto: & ita quia non est totum quod est in homine immortale, non dicitur etiam homo immortalis, sed inde non sequitur, quod de aliquo extremo, vel parte non possit idem prædicatum verificari: nam verificatur immortalitas de anima, incorruptibilitas de materia.

Rursus prædicata etiam affirmativa, veritatesque affirmativæ interdum attendunt ad hoc, quod primariò & principaliter importatur; ita ut reliqua gaudeant conditione principalis, illamque sequuntur; & ita quia principale est in homine esse rationale, quamvis corpus non ratiocinetur, verè adhuc de homine dicitur, est rationalis. Quia ergo etiam in Christo rationem principalis habet esse Divinum, hinc meritò dicit Christus, *Ego & Pater unum sumus*: quia nihilominus habet aliud extremum, quod est natura humana, sit ut extremum illud funder, ut etiam Christus dicat, *à me ipso non facio quidquam*,

quia scilicet natura humana à seipsa non facit quidquam. Quando autem Christus in suis enuntiationibus, attendit ad hoc, quod est in illo principale quod est esse Divinum, quando ad hoc, quod est minus principale, quod est natura humana? ex contextu, qualitate prædicatum, Doctorum, & Ecclesiæ sensu pensandum est.

INSTAT 3. Si id quod de toto absolute asserti potest de eodem toto simpliciter, & absque ulla limitatione negari potest, eò quod id ei secundum aliquam partem utut inferiorem, non insit, licebit de Christo simpliciter dicere; cum non esse Deum altissimum, non exstitisse ab æterno, poteritque etiam de homine negari, quod sit rationalis, eò quod secundum corpus non rationalis.

RESPONDETUR. Quia hoc prædicatum quod est esse Deum, est principale & primarium ad quod attenditur, non potest de Christo negari, cum id illi primò conveniat, sicut nec de homine rationalitas. Deinde hæc propositio, Christus non est Deus, si implicite vel explicitè supponeretur, secundum naturam humanam non est Deus, vera esset; sed quia id nec explicitè subintelligunt Ariani, nec usus etiam Doctorum, sit ut illa propositio simpliciter neganda sit. Ita Christus propter implicitam suppositionem naturæ humanæ enuntiavit, *Pater major me est*, negando suam æqualitatem, & tamen etiam sine addito per implicitam suppositionem naturæ Divinæ ait; *Ego & Pater unum sumus*.

INSTAT 4. Idem. Vel de natura Christi Domini simpliciter & sine ulla addita limitatione dici potest, eam à se ipso nihil facere posse, vel non potest dici? Si potest dici, ad quid ergo recurritur ad naturam humanam? Si autem non potest dici, ergo concedis nostram de persona Christi sententiam: etenim si Filius Dei, est persona, supremam Divinitatem habens, necesse est, ut quidquid de ipso simpliciter vel negatur, vel affirmatur, idem quoque de Divina ipsius natura simpliciter vel negari vel affirmari queat: quandoquidem persona, supremam Deitatem habens, nihil est aliud, quàm ipsa Divina natura subsistens.

RESPONDETUR. Secundum aliam jam allatam explicationem, posse dicta verba verificari de secunda persona Divina quæ tali. Cæterum dicta verba possent etiam de natura humana verificari, & ratione illius, idque ex eo; quia rationes Crellii non probant ratione naturæ humanæ, non posse dicta prædicata verificari, ex alia etiam parte sunt DD. qui ea verba verificari velint ratione naturæ humanæ. Quod autem dicit id quod de ipsius Divina natura simpliciter vel negatur vel affirmatur, debere negari vel affirmari de persona, id falsum est: Intercedit enim inibi distinctio virtualis salvans prædicata talia, ut dictum alibi. Addi potest, quando dici

Deo convenit Christo, quàm homini non facere aliquid, quod tunc non accipiatur tantum in abstracto ipsa natura humana, sed accipitur in concreto & subsistens, quia Ly Homo substantiam importat, licet hoc illi non competit quàm substantiam ipsam præcise importat, sed ratione naturæ humanæ.

INSTAT 5. Si Verba Christi restringenda essent per hoc quod Christus non possit à seipso operari quidquam ratione naturæ humanæ; Christus ad rem locutus non fuisset: quod ipsum probat, quia dixerat Christum Patrem suum & se hunc operari, quod ita interpretati sunt Iudei, scilicet à Christo suum Patrem proprium nominari Deum, & quod seipsum æqualem faceret Deo; ita enim ratiocinabantur, qui se æqualem Deo facit, is morte piandum admittit scilicet: At Christus seipsum æqualem Deo facit, Ergo, &c. in qua argumentatione de Christo toto agitur non de una ejus natura, nec Christus de una sui parte locutus est, eaque insigniore cum dixit, Pater operatur, & ego creator.

RESPONDERI potest prioribus verbis, ubi Christus loquebatur de sua operatione continuata cum continuata operatione Patris, ait tunc de Divinitate; attulit autem Christus in aliis verbis responsum per prædicata importantia naturam humanam, & ratione ejus verificabilia, ut emolliet illorum animos, qui non erant capaces portare illam veritatem; licet etiam inueniatur ex consequenti etiam suam Divinitatem, ac videretur, eam absolute negare.

Hanc ipsam objectionem sic ulterius enodat Cellius. Objicitur Christo, Æqualem te facis Deo? respondet per nos Christus Filius secundum naturam humanam nihil potest à seipso facere, quid hoc ad rem? Esset autem ad rem magis Christum habere naturam Divinam & personam: sensus enim erit quod non simpliciter æqualem faciat Deo, etiam si ratione operationis se Deo comparet; quia facit ea tantum quorum faciendorum facultatem sibi Pater decessit. Sed neque id convincit, quia dici posset intentum Christi fuisse explicare, ut dictum est, simplicem illam naturam, unde dicere quod nihil à seipso possit facere, esset maxime ad rem, quia secundum intentum Christi. Sed ex alio etiam principio ostenditur fuisse ad rem illam responsum Christi: sensus enim illorum Christi dictorum poterat esse hic; Vos ratione humanæ naturæ censetis me asserere, quod sim æqualis Deo (dicebant enim alibi tu cum sis homo æqualem facis te Deo) & ego dico hoc non esse verum, sed ratione ejus nihil à me ipso operari, consequenter ratione illius non sum æqualis Patri.

INSTAT 6. Si Christus de se tantum ratione humanæ naturæ dixisset, se nihil à seipso facere posse, & interim intelligi voluisset se ratio-

ne naturæ Divinæ omnia à seipso facere, non Patrem præstare suum sibi in ea re opposuisset, sed seipsum secundum naturam Divinam consideratum.

RESPONDETUR. Potuisse quidem, sed non fecisse pro placito, congruebatque ut recurre-ret ad Patrem, tanquam fontalem originem totius Deitatis.

INSTAT 7. Ex hac ipsa responsione sequitur Christum Dominum non esse personam supremæ Divinitatis: quod ipsum probat, quia hæc responsio ostendit naturam humanam esse personæ Christi partem; humana autem natura personæ supremæ Divinitatis habentis pars esse nequit, nec ad eam constituendam concurrere potest: Nam nec naturæ Divinæ pars est humana natura, nec substantia, cum neutra sit ex partibus diversis constituta, & utraque ab omni æternitate extiterit integra.

RESPONDETUR. Aliam hanc esse propositionem; Personæ Christi, quæ talis, pars est, natura humana, & alia est hæc propositio: In toto quod est Christus rationem unius extremi habet etiam natura humana: priorem negamus, posteriorem concedimus; sed ex ea non sequitur intentum arguentis. Adde cum per nos natura humana, non constituat personam verbi, non potest dici esse pars personæ, sed potius subiectum, vel complebile, quod terminatur & completur à personæ verbi. Nego ergo directè quod nostra responsio, ostendat naturam humanam, esse partem personæ Christi.

SECUNDUM allata explicandum erit, quomodo Christus dicat doctrinam suam non esse suam, & quamvis non addat distinctè Christus id verificari secundum naturam humanam, sufficit quod aliunde & ex contextu id supponat. Quod autem supponit esse legatum à Deo Christum secundum naturam Divinam id falsum est; est enim legatus secundum naturam humanam, licet terminatam personæ Verbi. Verba illa ex Joannis c. 7. v. 28. & 29. Ubi Christus dicit quod non à seipso venerit, explicari debent, vel de æterna processione, vel de adventu visibili in carne, quod ipse poterat bene tam sibi quàm Spiritui S. adscribere: Opera etiam Trinitatis ad extra sunt communia, sed adscripsit Patri tanquam fontali origini totius Deitatis, volens simul innuere suppressè sub termino Pater processiones Divinas. Similiter explicantur illa verba Joannis 5. v. 30. *Non quero voluntatem meam.* Et ex c. 6. v. 30. *Descendi de celo non ut faciam voluntatem meam.* Dicit etiam *se non querere gloriam suam*, hoc est sibi propriam sed communem cum Patre, licet hoc de non quæsitio-ne gloriæ, possit bene accipi, relatè ad naturam humanam.

OBJICIT 5. Verba illa Joan. 12. v. 44. *Qui credit in me non credit in me sed in eum qui misit me.* Ex quo loco sic argumentatur; Deus sum-

mus

R. P.
M. LOD
NOWSKI
m. de Z.
VI

mus est ultimus fidei scopus. Christus non est ultimus fidei scopus ex illis verbis. Ergo &c.

RESPONDETUR. Explicando illum locum, quod scilicet non neget Christus in se esse credendum; dicit enim qui credit in me: sed quod identitas naturæ faciat, quod credere in illum, sit, credere in Patrem.

Punctum Difficultatis

tis 2.

Explicantur alie Auctoritates.

REstant adhuc alia loca S. Joannis, quæ adducit Crellius; sed quia ea his reliquis non adjunxit, sequendo Methodum illius in tractu non nisi refutabuntur. Itaque

OBJICIT 6. Quod Christus Marc. 13. v. 32. neget se nosse diem judicii, & tamen Deus supremus nihil ignorat.

RESPONDETUR. Quod hoc dixerit Christus tanquam legatus jure secreti ligatus, de quo alibi; addit autem scire de hoc non nisi Patrem non excludendo alias personas, sed ad excludendos, qui non habent esse Divinum, attribuendo id Patri tanquam fontali origini totius Deitatis.

OBJICIT 7. Illud Matth. 20. v. 23. Ubi Christus negat esse in sua potestate dare sessionem ad dextram, vel sinistram.

RESPONDETUR. Hunc locum non aliud velle, nisi quod contra Patris voluntatem sibi cum illo communem non possit dare sessionem quod etiam Græcus textus innuit. Et certè si petentibus in nomine suo omnia facere potest, si judicium illi traditum est à Patre, quomodo non habebit jus etiam illud dandi loci?

OBJICIT 3. ex Matth. 19. v. 17. Ubi Christus appellatus bonus, corrigit appellantem; *Nemo bonus nisi unus Deus.*

RESPONDETUR. Hoc loco revocasse Christum se ad altius noscendum, & non sistendo in eo quod videbant doctrinæ titulo, sed ut se agnoscerent etiam Deum. Quod autem affert Christum nullibi dixisse se esse Deum, sed Filium Dei, id se involvit, quia hoc ipso quod dixerit se esse Filium Dei, & quidem sine addito, & quidem exigendo in hoc fidem, ut fecit cum cæcogenato, hoc ipso æquivalenter dixit se esse Deum, sicut Filius hominis, est homo. Non obstat quod istam rem breviter semper expedierit Christus, quia mysterii difficultas posterioribus seculis propaganda, id non patiebatur. Unde ulterius falsum est confecisse Christum hoc argumentum; *Nemo est bonus nisi summus Deus, ego non sum Deus, &c.* Nego enim hoc argumentum à Christo fuisse factum, nec id probat Crellius; imò dubium est, an non hæc argumentatio esset ex puris negativis.

OBJICIT 9. Ex illo Lucæ 22. v. 42. *Verumtamen non mea voluntas, sed tua fiat*, si autem Christus esset Deus, esset una illius cum Patre voluntas

RESPONDETUR. Id Christum dixisse, secundum quod est homo, idque secundum inferiorem partem.

INSTAT 1. præter superius allata. Impossibile est ut in Christo eodem tempore contrariæ de eadem referent voluntates.

RESPONDETUR. Unam efficacem qualis fuit moriendi, & aliam inefficacem qualis fuit excusandi se à morte voluntatem quid vetat secum stare?

INSTAT 2. Exinde sequi; in Christo duplicem esse etiam personam, quia necesse est Christum hæc dixisse prout persona est. Unde necesse est id dixisse Christum vel secundum quod est una ex Trinitate persona, vel est necesse agnoscere humanam illius naturam secundum quam habebat illam voluntatem, personam esse.

RESPONDETUR. Christum hæc dixisse prout persona est, non tanquam principium elicivum illius, sed terminando naturam humanam elicentem illam volitionem: non enim Actiones sunt suppositorum elicitive. Unde dicit id quidem Christus, prout est una ex Trinitate persona, non quomodocunque, sed terminans naturam humanam, quæ elicibat illum actum. Unde jam non erit necesse agnoscere personam humanam in Christo, sed naturam humanam terminatam illâ personalitate.

INSTAT 3. Hic Filius non se revocat ad voluntatem Dei, sed ad voluntatem Patris.

RESPONDETUR. Id fieri ideo; quia Pater est fontalis origo Deitatis. Unde non est hic oppositio inter voluntates personarum quæ personæ sunt, sed quæ voluntates sunt, elicite à duabus naturis.

OBJICIT 10. Ex illo ad Hebr. 5. v. 5. Ubi dicitur Christus seipsum non clarificasse.

RESPONDETUR. Id intelligi de natura humana, vel de clarificatione per communicationem essentiae, quam à Patre habet, non à se.

INSTAT Idem. Probatque hunc locum accipi debere de Christo prout Filius Dei est: quia illa verba Psal. 2. non ideo citat Paulus, ut describat glorificantem, sed ut doceat, à Deo Christum factum esse Pontificem, & ut ostendat etiam priorem illum locum, qui de generatione ejus agit, de eodem sacerdotio loqui.

RESPONDETUR. Duplex fuisse intentum Christi, imprimis probare quod sit Filius Dei, qui glorificationem non à se, sed per communicationem essentiae accepit, & ad hoc probandum usurpavit locum; *Filius meus es tu.* Deinde probare voluit se assumptisse naturam humanam quæ à se terminata coleret Patrem, & ad hoc pro-

probandum assumitur ille locus; *Tu es Sacerdos.* Alia quæ adfert, jam sunt refutata.

OBJICIT II. Ex illo Joannis 14. *Pater major me est.* Deo autem vero nemo major.

RESPONDETUR aliqui ex nostris Patribus, quos recitat Maldonatus hic & Petavius L. 2. c. 2. n. 2. Patrem esse majorem Filio in ratione principii, seu ut Græci loquuntur causæ Filii; Talis est. Athan. Hilar. Epiph. Gregor. Nazian. Cæsarius, Cyrill. Damasc. Leont. Chrysost. Theoph. Euthym. imò & August. Lib. de Fide & Symb. c. 9. dicit hoc esse verum, *Partim, inquit, propter admirationem suscepti hominis, partim propterea quia Filius Patri debet quod est, Pater autem nulli debet quidquid est.* In defensionem hujus responsionis recidet, si dicas Patrem majorem esse Filio in ratione denominationis Patris, non in ratione entitatis naturæ, &c. pro quo citari potest Epist. Synodica Concil. Sardicenis, quam integram descripsit Theodoretus apud citatum Petavium. *Nemo negat Patrem esse majorem esse non ob aliam hypostasin, nec ob aliam differentiam, sed quia nomen Patris, ipsum majus est nomine Filii.* Neque valet quod dicit Crellius, hoc non posse ita accipi, quia eo loco Christus reddit responsionem, cur deberent credere Apostoli quòd ille ascendat ad Patrem, quibus etiam verbis significat exinde sibi aliquid accessurum boni, ubi ad Patrem abiit: quid verò id ad rem facit, quòd Pater eatenus sit major Christo, quatenus est Deitatis Fons: non inquam valet quod dicit, quia significando Christus excellentiam Patris commendat locum ad quem præcedit, tanquam locum ubi Pater manifestat suam gloriam, cujus tanta est majestas, ut etiam sibi præcellat in ratione fontalis Deitatis, & in denominatione Patris: sumere domum Patris, & quidem tam excellentis appetibile est, licet ille abitus secundum esse Divinum, non nisi figuratè accipi possit, quod non infrequens est in Scripturis. Cæterum.

RESPONDETUR. Ex communiore sententia DD. hæc verba accipienda esse de humanitate Christi.

INSTAT Crellius. Multa ex dictis jam supra repetendo, ad quæ jam responsum est. Repeating etiam illud principium. Quod de toto aliquo affirmari potest ratione alicujus, non potest de eodem simpliciter negari & è converso. Sed jam dictum est id quod simpliciter de aliquo affirmari potest, de eodem negari potest si sit totum, illud hypostaticum constans duabus completis naturis; quia utraque habet jus fundandi prædicationes simpliciter, tam affirmativas, quam negativas, cur enim una natura alteri præcipere vim fundandi tales prædicationes? Deinde ut jam etiam dictum est, non negat id simpliciter Christus, quòd sit inæqualis Patri, sed

cum non explicito, implicito tamen addito, secundum naturam humanam.

OBJICIT 12. Ex illo ad Rom. 8. v. 3. Ubi Christus dicitur esse missus, & ad Galat. 4. v. 4. Dei autem supremi est mittere non mitti.

RESPONDETUR. Missionem in Divinis esse duplicem, quandam per communicationem naturæ, unà cum productione personæ, quæ ratione emittit, ex se radix florem, fons rivulum. Alia est Missio temporanea, quæ est obire officium Legati, Prædicatoris, &c. Prior illa missio convenit vero Deo, etiam sub formalitate Divina, posterior autem non potest convenire nisi ratione naturæ Creatæ, elicientis illas actiones. Et quamvis mitti etiam secundo modo non nisi est personæ, id verum est, non ratione personæ, sed ratione naturæ, quantumvis terminatæ personâ, complente principium illud, eliciens actiones Legati, prædicatoris, &c. Et licet missio illa temporanea à tota Trinitate fiat, tribuitur tamen specialiter Patri, tanquam fontali origini totius Deitatis.

INSTAT 1. Si par à pari mitti potest, nihil prohibebit quo minus etiam Pater à Filio, & Spiritu S. mittatur, quod non concedetur.

RESPONDETUR. Missionem æterna mitti non potest; quia hoc ipso non esset fontalis origo Deitatis, bene tamen ex communi decreto totius Trinitatis posset persona Patris terminare naturam creatam, nec mittetur tunc rigorose loquendo persona, per missionem intelligendo productionem, sed mittetur si per missionem intelligatur unio substantialis, communicatioque idiomatum, facta ex vi decreti Trinitatis.

INSTAT 2. Absurdum est dicere, ut Deus ab Angelis dicatur mitti, precibus eorum adductus, ergo etiam Christus Patri per omnia æqualis, non potest dici ab eodem missus.

RESPONDETUR. Missionem æternam per communicationem essentiae non posse facere Angelum; Missio etiam temporanea non potest ab illis fieri, qui non possunt delegare potestatem, quam qui delegant Angeli Deo, vel potius naturæ terminatæ persona Divina.

OBJICIT 13. Ex Joannis 10. v. 18. Ex ejusdem cap. 12. v. 49. & c. 14. v. 31. Ubi Christus agnoscit mandari sibi aliquid à Patre; cum tamen Deo summo nihil mandari possit.

RESPONSUM supra hæc omnia de natura humana intelligi; quo etiam modo explicatur, qui Christus oraverit ad Patrem; cur autem potius ad illum direxerit orationem? Ratio est, quia ille est fontalis origo Deitatis.

OBJICIT 14. Loca in quibus agnoscit Filius sibi aliquid datum à Patre, qualia etiam habentur in Apoc. sub initium & c. 2. Circa finem. & c. 3. v. 21. Ergo Christus non est summus Deus, quia Deo summo nemo quidquam largiri potest.

RESPON-

R. P.
MŁOD
NOWSKI
m. d. e. Z.
VI

RESPONDETUR. Hanc dationem esse duplicem, quandam æternam, quæ est per communicationem essentia, & aliam temporaneam, ratione collatorum donorum humanitati. In plerisque etiam locis significatur, quod ex gratia, huic humanitati, data sit unio hypostatica.

INSTAT 1. Omisiss aliis, quæ nostrum responsum non concernunt, Deo supremo nemo quidquam tradere potest aliis posset etiam Pater dicere; *Ego dispono vobis regnum, quemadmodum mihi disposuit Filius.*

RESPONDETUR. Missionem æternam Patris à Filio nullam posse esse. Unde non potest dicere quod à Filio acceperit Pater, ut haberet vitam in semetipso, licet posset bene Pater incarnatus secundum naturam humanam agnoscere excellentiam Filii, præ se; non tamen poterat easdem omnes usurpare locutiones, quia ipse est fontalis origo Deitatis. Sustineri etiam potest aliorum responsio, quod dederit Pater Filio solam manifestationem dignitatis ab æterno communicatam.

INSTAT 2. Urgendo illum locum; *Clarificavit me Pater apud semetipsum*, ubi opponit hanc clarificationem clarificationi apud homines.

RESPONDETUR. Non plus Christum vellet, quam ut sua humanitas gloriæ illius & quietis communicationem habeat, quam meretur sua persona ab æterno producta.

INSTAT 3. Ex illo Act. 2. Ubi Deus dicitur, Jesum fecisse Dominum & Christum.

RESPONDETUR. Hæc verba bene explicari posse de gratia unionis hypostaticæ, gratiosè humanitati collatæ. Unde illam potestatem eo sensu non habuit semper Christus. Porro ipsa potestas judicandi, potest dupliciter in Christo considerari; Inprimis quæ communicata est cum essentia, & ista non excludit potestatem judicandi; cum eadem realissimè sit cum potestate Patris. Deinde potest considerari in humanitate Christi hæc potestas communicata per assumptionem, quæ non excludit quidem Dei tanquam principalis Judicis potestatem, sed includit etiam humanitati collatam, non quomodocunque spectatæ, sed terminatæ à Verbo. Illud etiam quod urget inferius, æ quo jure debere dici, quod etiam Filius id sibi dederit, & tamen inter dantem personam, & eam cui datur, debet esse distinctio. Et certè quis dicat Filium Dei Christum glorificasse? id enim Nestorianismum redolet. Ad quod facile in principiis Catholicis respondetur, inter dantem, & eum cui datur, sufficere distinctionem naturarum, licet utriusque eadem sit persona; ita ut & dans, & accipiens sit persona, licet non ratione præcisè personæ accipiat.

INSTAT 4. Ex illo Act. 2. Qui ab alio Dominus est factus, is etiam Deus est ab illo factus est: quod pluribus probat. Atqui Jesus est

à Deo factus Dominus, propter locum citatum. Ergo, &c.

RESPONDETUR. Hunc locum ita esse intelligendum, ut dicat humanitatem Christi habere sibi collatum dominium titulo unionis.

INSTAT 5. Cui datum est, ut Divino cultu afficiatur, ei etiam Deitas ipsa data est; Christo autem donatum est nomen super omne nomen.

RESPONDETUR. Ratio nominis per communicationem essentia non officiet Deitati; datio autem nominis per modum liberalis collationis non nisi humanitati convenit.

OBJICIT 15. Ex illo Joannis 8. v. 16. *Judicium meum verum est; quia solus non sum, sed ego & qui misit me Pater*, quibus verbis indicat Christus, si ipse esset solus nec Pater illi adesset, fieri posset, ut in judicio erraret, & tamen si Christus ille summus Deus esset, non minùs ejus judicium verum fuisset, quam si solus judicaret: an ii quibuscum loquebatur Christus, ita erant stupidi ut si intellexissent Christum esse summum Deum, non statim fuissent fastidi ejus judicium esse verissimum?

RESPONDETUR. Inprimis negando sequi ex dictâ sententiâ intentum Crellii; nam cum dico; Ego & Paulus idem sentimus non sequitur me agnoscere, quod mea sententia sit falsa, sed ostenditur concordia judicandi. Deinde hic ipse locus bene de humanitate Christi accipit potest, præferente judicium Patris, suo, quod Pater approbat. Quod autem Judæi non sint falsi Christi judicium fuisse verissimum, non stupiditas effecit, sed malitia; quia illum Deum agnoscere volebant.

OBJICIT 16. Ex illo Joan. 8. v. 14. *Verum est testimonium meum quia scio unde veni, & quo vado.* Si autem Christus fuisset ille Deus summus, non hanc rationem attulisset, sed quia est ipse Deus summus.

RESPONDETUR. Etiam in communi usurpatione humana, dici solet; Scio quis sim ego, non nominando quis sit; & tamen hoc non præjudicat, quo minùs censeat se esse talem vel talem: ita nec in præsentī Christus negat se esse summum Deum, sed tantum affirmat ex eo quod sciat quis sit, præbendum esse sibi assensum fidei, quod ipsum Divinitatem notat. Et possumus nec præscribere certas leges loquendi Christo, si illæ supponantur esse Christi locutiones. Quando autem Christus dicit se egressum de cælo, & rediturum in cælum, id figuratè accipiendum est de persona, sicut figuratè dicitur, descendisse Deus ut videret, &c. Potest etiam id recte accipi de humanitate Christi censente sibi credendum, eo quod noscat dignitatem personæ, suam naturam terminantis. Loca illa in quibus Pater appellatur Deus Christi, ut etiam habetur ad Ephes. 1. v. 17. accipienda sunt de humanitate Christi; vel sub hoc titulo, quia Pater est fons seu origo Deitatis.

Pun.

Punctum Difficultatis 2.

Continuatur explicatio aliorum
Locorum.

OBJICIT 17. ex 1. ad Cor. II. v. 3. Ubi appellatur *Caput Christus Deus* & quidem hac comparatione, quod caput mulieris sit vir, caput vero Christi Deus, & tamen verus & summus Deus, nullum supra se potest habere caput.

RESPONDETUR. In hoc est emphasis, sicut eadem substantiæ sunt mulier & vir, caput & membrata consubstantialia esse Patrem Filium. Rursum sicut principium corporis est caput, ita est fontalis origo Deitatis Pater. Potest etiam hic locus intelligi de humanitate Christi, supra quam excellit Deitas. Quando autem dicit, Christum spectari hic secundum personam, id non convincit, quia supra naturam quæ personatæ est convenit illi excellentia; sed ratione personæ, sed ratione naturæ; ad eum modum, quo Petrus uritur, comedit; licet personitas non uratur, nec comedat. Ille etiam locus, quando Christus dicitur esse Dei & secundum naturam humanam accipi debet, & secundum hoc, quia ipse est Filius Patris.

OBJICIT 18. ex 1. ad Cor. 15. 24. 28. Ubi dicitur Filius traditurus esse regnum Deo Patri, etiam subiectus futurus, & tamen Deus summus nulli potest tradere regnum, nec subijci.

RESPONDETUR. Sicut Pater iudicium Filio tradit, ipse tamen iudicio se non spoliatur; sic quoque se tradere potest Filius regnum Patri, nec tamen se eo spoliare. Illud quod additur, Christum fore subiectum Patri, enodatione intelligitur. Ambrosius 1. 5. de Fide c. 2. apud Petavium 1. 4. c. 8. n. 2. id ita accipit, quod scilicet sit Filius subiectus Christo Deo, non in se, sed in membris, quæ plenè non nisi post diem iudicii, & in die æternitatis subijciuntur Deo: *Quidam ergo subiectus est Christus*, inquit Ambrosius, *cujus adhuc membra non sunt subiecta*. Duplex aliam viam huius loci explicandi ostendit P. Cichovius in suo Credo, desumptam ex 1. 2. quorum sensus summam dicit esse hanc, loquitur ibi Apostolus tunc mundi finem fore, cum omnia obsequentur simpliciter Christo. Deinde ne aliquis erraret existimando Christum tunc, quando etiam secundum humanitatem sumpto Deus omnia subijciat non fore Deo subiectum, docet S. Paulus Christi humanitatem etiam tunc (hoc enim notat textus Græcus) subiectam fore Deo, ut Deus sit omnia in omnibus. Secundum hunc modum suggerit. Christus quia homo, qui nunc habet specialem modum homines & Angelos regendi eorum ministerio utendo, ad perficiendum ho-

minum salutem, & varia dona influendo, post diem iudicii ab eo regimine, aliisque functionibus quibus nunc utitur in regenda Ecclesia, desistet; ad eum modum, quo Prorex deposito Magistratu dicitur esse subiectus Regi, vel aliquis superior Religiosus functus officio; non quod antea subditus non fuerit, sed quod qui antea erat subiectus cum aliquo sibi commissio regimine, postea est sine ullo regimine, subiectus. Deinde hoc argumentum solvendum restat ipsi Crellio ne falsificentur verba Angeli, *Et regni ejus non erit finis*. Quæ adfert de mediatore, supra sunt soluta. Quæ adfert de sacerdotio Christi, pondus non habent, quia Christus est sacerdos secundum humanam naturam, non quomodocunque sumptam, sed terminatam persona Verbi.

OBJICIT 19. Si Christus esset Deus summus resuscitatio ejus illi metipsi tribueretur, sed non tribuitur, ad Galat. 1. ad Ephes. 1. v. 19. & 20. &c.

RESPONDETUR. Falsum esse quod saltem aliis locis non tribuat Christus sibi sui resuscitationem; *Solvite inquit, templum hoc, & in tribus diebus excitabo illud*, quod dicebat de templo corporis sui: Et, *potestatem habeo iterum sumendi animam*. Quare autem Paulus id non commemoravit in placitum illius, attendens ad circumstantias, an potuerint audientes portare hanc veritatem? referri debet.

INSTAT 1. Infirma erit argumentatio Pauli 1. ad Cor. 15. Ubi Paulus ostendit, nos resurrecturos quia Christus resurrexit: non enim tenet, ipse se virtute propria excitavit. Ergo & nos propria virtute resurgemus.

RESPONDETUR. Non esse hanc illationem, sed hanc; Si seipsum potuit excitare, poterit & nos.

INSTAT 2. Deus Christum resuscitans à Christo condistinguitur, indicatque personam unam resuscitantem, utpote numero singulari significatam, nec Nestorianismum evaderet, qui Dei voce Christum ipsum nominatim intelligens diceret eum resuscitasse Christum.

RESPONDETUR. Deus Christum resuscitans condistinguitur à Christo secundum naturam humanam, non secundum personam, nam secundum personam etiam seipsum resuscitavit. Deinde nomine Deus importatur quidem persona una non individualiter, sed communiter ad plures, ut dictum supra. Qui autem dicit, Deum resuscitasse Christum, intelligendo secundum naturam humanam, Nestorianismi notam non incurrit, sed evadet Eutychianismum, agnoscendo diversitatem naturarum.

INSTAT 3. Per nos Christus est resuscitationis nostræ causa, eaque in illius mente, ut ita dicam, posita. Ex quo inferit, non habuisse illum potestatem supremam Divinam, sicut ex

Cc

co

R. P.
MŁOD
NOWSKI
m. d. e. Z.
VI

eò quod habeamus potestatem, ut Filii Dei simus, non infertur in nobis potestas Divina.

RESPONDETUR. Arbitrariè hoc Crellium asserere, & licet collatio potestatis per liberalem donationem non arguat Deitatem; arguit tamen si sit per communicationem essentiae, qualem non reperiri in Christo nondum probavit Crellius.

OBJICIT 20. Ex illo ad Coloss. I. v. 15. Ubi appellatur Christus imago Dei invisibilis, Figura substantiae Patris, &c. nulla autem imago est ejusdem numero essentiae cum eo, cujus est imago, alioqui sui ipsius imago foret.

RESPONDETUR. Nulla imago creata est ejusdem essentiae cum eo cujus est imago; secus sentiendum de imagine increata; estque Filius propriè respectu Patris, qui illic intelligitur nomine Dei, imago; à quo distinguitur in ratione personae realiter.

INSTAT 1. Si Christus invisibilis Dei imago est, deberet esse ipse visibilis, adeoque non Deus: Sequelam probat; Ideò enim est imago Dei Christus, quia cum Deum, utpote invisibilem per seipsum cognoscere non possumus, dari debuit Christus, in quo tanquam in imagine visibili cerneretur.

RESPONDETUR. Negando sequelam cum sua probatione, Christus ideò dicitur esse Dei invisibilis imago, quia ab illo procedit in similitudinem. Totus etiam discursus in multis se involvit, vel enim hæc imago, quæ est Christus est corporea? quomodo ergo in illa spirituale videtur? Si incorporea, erit æque invisibilis atque Deus? Si autem per visibilitatem intelligit notitiam intuitivam Dei, non apparet quomodo in creato possit intuitivè videri Deitas?

INSTAT 2. Filius ratione essentiae est Patri simillimus, ergo ratione essentiae distinctus numero, quia imago numero differt ab eo cujus est imago, & simile à simili, sunt enim hæc inter se relata ac opposita.

RESPONDETUR. Filium ratione essentiae esse simillimum per identitatem; non per multiplicationem; nec ratione essentiae est imago, sed ratione personae: nam de ratione imaginis est, esse productam, ratione autem essentiae Filius, non est productus. Unde ulterius adverti debet, similitudinem esse duplicem: unam per identitatem, & aliam per expressionem, aut per multiplicationem ejusdem naturæ, vel qualitaris; prior illa non fundat relationem; nullius enim relatio est ad seipsum, fundat secunda.

OBJICIT 21. Si Jesus, Deus ille summus esset, ex eo esset, quia Dei Filius est: ex hoc autem colligitur ipsum non esse summum Deum: quod præter rationes refutatas, ita probat. Cum aliquot causæ in sacris literis exprimuntur, ob quas Jesus Dei Filius sit, nulla earum est talis, ut eum

Deum illum summum constituat, utpote quæ Christo secundum naturam humanam conveniunt; quod ipsum probatur, quia Angelus volens rationem reddere Virgini, quare sit vocandus Filius Dei id assert, quia obumbrante virtute Altissimi, sine missione viri conceptura erat; quo posito sequitur, *Ideoque & quod nascetur ex te Sanctum, vocabitur Filius Dei.*

RESPONDETUR. Consentit Crellius *Ly vocabitur*, accipi pro *erit*: sed interim hoc quod est esse Filium Dei adhuc, dupliciter sumitur, vel ratione unionis personæ Divinæ cum natura humana, hoc est, quare evaserit hæc natura humana Filius Dei; & hujus ratio hic assertur, nempe facta obumbratio: vel sumitur Filiatio Dei pro ipso formali filiationis, & constitutivum esse Filii; hujus rationem in præsentem non reddit Angelus. Dici etiam posset quod ostendatur hic à posteriori Divinitas, quia scilicet ex suppositione legis Divinæ, ordinisque naturæ, unusquisque purus homo, generari debuit ab utroque sexu; consequenter si nascitur solum ex Virgine, nec erit purus homo, sed Theanthropos. Quando autem urget, cur Angelus non ita sit locutus, ut appareret eandem illam personam jam inde ab æternitate fuisse genitam, ad hoc, responderi potest, quia erat expeditus ad tractandam incarnationem; non ad explicandam æternam generationem.

INSTAT 1. Christus rationem reddens, quod immeritò illi irascerentur Judæi quod se appellaret Filium Dei, probat hoc exinde, quem Pater sanctificavit & misit in mundum, vos dicitis, quia blasphemavit, quia dixi Filius Dei sum.

RESPONDETUR. Eo loco significari, cur evaserit illa humanitas Filius Dei, quia scilicet sanctificata ipsius Verbi interveniente unione hypostatica. Notat & bene Petavius, l. 3. c. 6. quod cum videret Christus illos verè apprehendere, quod ille sit Deus, debuisset simpliciter deducendo illos ab errore, dicere; Ego non sum Deus, quod non facit, sed probavit adhuc suam Divinitatem, & cum fuissent scandalizati Judæi ex illo verbo; Ego & Pater unum sumus, tamen subintulit æquivalentia & probativa Deitatis, in Me Pater, & Ego in Patre.

INSTAT 2. Frequenter pro ratione redditur; Cur Christus sit Filius Dei, quia scilicet est resuscitatus à mortuis, ut habetur Act. 13. v. 32. & 33. ad Rom. I. v. 4.

RESPONDETUR. Hic non reddi rationem Cur sit Filius Dei secundum substantiam, sed quod tanta gloria illuminatus sit post tantam passionem, quasi secundo fuerit genitus, vel quod resuscitatio illius sit causa, ob quam ei credere debent, illum esse Filium Dei; nam ideò occisus, quod se Filium Dei fecerit, nihilominus miraculo surrexit, quod non fuisset factum, si verè non fuisset Filius Dei.

INSTAT

INSTAT. Quia cum dixisset S. Petrus nomine omnium Apostolorum Matt. 16. v. 16. *Tu es Christus, Filius Dei vivi* Marcus tantum habet *tu es Christus*. Lucas *Christus Dei*, qui posterioribus duo, potissimam confessionis partem non omisissent, si aliud esset esse Filium Dei, aliud esse Christum: Jam verò Christum esse seu unum esse à Deo Deum illum summum nequaquam constituit.

RESPONDETUR. Esse Christum seu unum utcumque Deum non constituit, sed esse unum unione, quâ Messias ungi debuit, est esse Deum, quæ unctio est unio hypostatica, Divina personæ; quam unctionem, quod hic non intellexerint Evangelistæ probandum restabit Crellio. Immo si per illud Christus, non intellexerint Evangelistæ Filium Dei vivi, alteruter filium dixisset aut hic qui dicit à Petro appellatum esse Christum Filium Dei, aut hic, qui dicit appellatum fuisse nonnisi Christum.

OBJICIT 22. Christus secundum eam naturam secundum quam est Filius Dei, & quidem unigenitus ac proprius, pro nobis est mortuus, ergo non est Deus summus, Antec. probat. quia summi Dei amor erga nos ex eo ostenditur, quia ipse Filium suum unigenitum proprium pro nobis in mortem tradidit, sed si Christus non secundum eam naturam secundum quam Dei Filius fuit, sed secundum aliam, quæ Filii unigeniti Dei personæ accesserit, mortuus fuerit, nec simpliciter de Filio Dei unigenito, eum esse mortuum, aut pro nobis datum, dici potest summus ille Dei Amor non poterit exinde colligi, quid enim adeo mirum aliquam unigeniti Filii Dei accesserit, seu naturam ei adjunctam, pro nobis fuisse mortuam, si interim unigenitus Dei Filius integer mansit, nec dolorem sensit?

RESPONDETUR. Quamvis non mortuus sit pro nobis natura Filii, imò nec potuerit mori, sufficit quod natura humana, quæ personaliter fuerat Deus fuerit mortua: salvatur autem amor Dei erga nos; quia illa natura, non erat qualis-cunque, sed subsistens in Verbo, ita ut ratione communicationis idiomatum, verum sit dicere, Deus mortuus.

OBJICIT 23. Incarnatio est creditu difficilior, & tamen non inculcatur à Scriptura.

RESPONDETUR. Inculcari illam à Scriptura, sed bene intellectâ, & explicationibus impotens non distractâ; inculcant illam illa verba. Deus erat Verbum, & Verbum Caro factum est. Inculcarunt illâ Apostoli inculcantes Christum esse Filium Dei, & simul verum hominem.

OBJICIT 24. Deo summo nihil est opus Spiritu Sancto, & tamen opus erat Christo, quia per illum dicitur dæmonia vicisse, eo repletus fuisse, &c.

RESPONDETUR. Hæc omnia intelligi de humanitate; in contra quæ adfert jam sunt soluta.

INSTAT. Hæc quæ patravit Spiritus Sanctus respectu humanitatis si tribui deberent personæ Trinitatis, maximè tribui deberent Filio, tum ratione arctissimæ unionis cum natura humana; Tum, quia Filius est Virtus Dei naturalis, per quam Pater effecit omnia.

RESPONDETUR. Potuisse quidem tribui Filio, sed potuisse etiam tribui Spiritui Sancto, quia illi attribuitur opus sanctificationis vel maximè. Quod autem dicit secundam personam per nos esse virtutem Dei naturalem, id indiget limitatione; quia nos admittimus omnipotentiam communem omnibus tribus personis, quæ operatur ad extra.

OBJICIT 25. Tentationem Diaboli quæ tentavit Christum. Sed hæc refertur ad naturam humanam. Ea quæ ulterius adfert facile exinde solvi possunt, quod ipse nescierit verè Christum esse Filium Dei, licet addubitarit. Hoc difficile adfert Crellius nempe Diabolum ob contemptum Majestatis Divinæ clarissimè olim conspectæ cœlo exclusum; nunquam enim ille habuit visionem Dei, vel decretorum illius. Imò etiam si Christus concedatur esse purus homo, non potuit tamen ex sententia Crellii superari à Diabolo. Cur ergo tentatus? In hoc est admiranda exinanitio Christi ab Apostolo laudata. Quando autem ex eo loco, quod Christus sit primogenitus omnis Creaturæ, arguit Christum esse Creaturam, id de Humanitate Christi accipi posset; posset accipi & de Divinitate, primogenitum non ex creaturis, sed ante creaturas genitum, accipiendo: quod genitivus ille Latinus Ly omnis creaturæ, patitur; Denique quod dicit ex eo, quod appellatur æqualis Deo Christus, inferri non possit esse ejusdem essentiae cum Patre, aliàs sibi ipsi æqualis esset, id non vincit: nam hæc æqualitas in essentia non est relativa, sed identitatis; & æqualitas relativa, est nonnisi ratione distinctarum realiter personarum.

Punctum Difficultatis 4.

Quæsitæ quædam proponuntur.

PER Constitutionem Regni cum fuissent extra fines Poloniæ omnes Ariani relegati erat inter illos M. D. Elias Slichting, Burgavius Districtus Costensis, venit ille ad Illustrissimum & Reverendissimum Dominum Albertum Tolibowski Episcopum Poseniensem disputaturus, de Fide fultus non tam sua doctrina, quam manuscriptis M. Domini Jonæ Slichting viri literati, germani sui. Evocatus ego sum ad hanc disputationem, postea prædictus Dominus renuit disputare, quia tamen malè eum habebant, mea Theologica dicta in familiari colloquio,

Cc 2 loquio,

loquio, proposuit mihi quæ subijcio, quædam scripto quæsitæ, ad quæ scripto respondi: Anno circiter intercurrente, misit ad Illustrissimum eundem, impugnationes meorum responsorum, intra spatium brevissimum refutavi illas. Subijcio hic omnia exclusivè ad difficultatem tertiam. Eventus hic fuit, ut tandem postea Catholicæ fidei accesserit.

QUÆSITUM I. Deum esse & Dei esse, relata sunt; relata sunt opposita; opposita non sunt eadem. Ergo Christus Dei sive Filius Dei, non potest idem esse Deus qui Pater est.

RESPONDETUR I. Ly Dei esse, dupliciter sumi posse, primò si ipsum esse Dei sumatur pro essentia Dei, ut cum dicitur Patri æterno competere Dei esse; & sit Deum esse & Dei esse, relata non sunt. Ratio, quia relatio semper est ad aliud, adeoque inter plura; esse autem Dei seu essentia, una est. Erscut si dicatur de Patre quòd illi competat Dei esse, non significatur ulla relatio in ipsum et Patre; ita nec Deum esse, & esse Dei hoc sensu relata sunt. Secundo, Deum esse, & Dei esse sumi potest cum exclusione essentia Divinæ, sed significando aliquid quod sit possessio Dei tanquam ejus creatura; & sic Deum esse & Dei esse sunt relata, relatione diversitatis sed negamus eo sensu secundo competere Christo secundum naturam & personam Divinam. Hujus duplicis acceptionis habetur exemplum: nam aliud est esse Petri sumptum pro ejus essentia, & aliud esse Petri dictum v. g. de libro Petri. Planius & brevius dici potest, Deum esse & Dei esse in aliqua conceptibilitate relata sunt, sed non in omni; Et ita Verbum seu Filius Dei in esse naturæ ad Deum Patrem non refertur, refertur in ratione personæ, in qua etiam cum Patre idem esse non potest. Secundo relata sunt opposita in quo sunt relata: Sed negamus Filium secundum naturam dicere relationem ad Patrem; sed secundum personam, secundum quam solam dicit ad illud oppositionem; & secundum naturam humanam, secundum quam dicit relationem diversitatis. Tertio. Illatio illa non tenet. Nam Christus Dei sive Filius Dei non potest esse idem Deus, quoad personam quæ Pater est; potest esse idem Deus quoad naturam, in quo non dicunt relationem.

QUÆSITUM 2. Quomodo relata possunt non esse opposita?

RESPONDETUR. Relata in quos sunt relata, non possunt non esse opposita: quia ex Aristot. cap. Ad aliquid. Relativa definitivè sunt ad aliud; aliud autem semper est oppositum. Cæterum relata in quo non sunt relata, possunt non esse opposita. Unde supponit etiam communis Philosophia rationem IN competentem accidentibus non esse relativam, sed rationem AD: & id quod pro subjecto dicit, relatio est aliquid absolutum, adeoque non relatum. Un-

de etiam illud axioma; Absoluta priora esse relativis.

QUÆSITUM III. Christus Filius Dei secundum Divinam naturam dicitur; Ergo Deo etiam secundum Divinitatem suam Christus relativè opponitur, & per consequens idem Deus cujus filius est, etiam secundum Divinam naturam esse non potest.

RESPONDETUR. Christus Filius Dei secundum Divinam naturam dicitur hoc sensu, quia scilicet habet naturam Divinam sibi communicatam, & non est filius per adoptionem merè; sed non hoc sensu Filius Dei secundum naturam dicitur, quasi ipsa ejus natura generetur: Si enim secundum naturam generaretur, hoc ipso esset alius in natura Deus: genitum enim & generans in eo in quo est genitum & generans, ut pote relata, distinguere debent realiter: Est autem Thesis Catholica, natura non generatur, sed filius. Non ergo sequitur, in ipsamet Divinitate Christum relativè opponi Patri.

QUÆSITUM IV. Natura pro essentia sumitur?

RESPONDETUR. Naturam sumi pro eodem, ita ut utraque hæc formalitas sit idem realiter, & simul communicabiliter tribus personis.

QUÆSITUM V. Quomodo essentia comparatè ad personam se habeat?

RESPONDETUR. Essentia comparatè ad personas, & personæ comparatè ad essentiam sunt idem realiter; licet comparatæ inter se sint distinctæ realiter: Quia comparatæ inter se habent oppositionem producentis & producti: comparatæ autem ad naturam non habent hanc oppositionem. Propositio illa quæ assumitur, quod per essentiam apud nos tripersonatus Deus dicitur, propositio, inquam, illa hoc sensu est vera; quia non per accidens est Deo ut exigit tres personas: Sed non hoc sensu, quasi ipsa essentia sit ratio ipsius multipliciter ternariæ constitutiva: Hanc enim constituunt personæ, à naturâ quidem realiter indistinctæ; distinctæ inter se.

Punctum Difficultatis 5.

Instantia pro Quæsitis & aliæ Objectiones solvuntur.

Quoad Responsiones Quæsitæ primi.

INSTABIS I. Quis tam vesanus est, ut esse Dei, in priori sensu acceptum, & esse Deum, relata dicat? extra dubium est, quòd vox esse non materialiter seu pro nomine, sed pro verbo accipiat substantivo, secundum quod sumitur, Joan. 10. v. 36. *Ego sum Filius Dei.* Et

Matt.

Math. 16. v. 16. *Tu es Filius Dei viventis.* Et i. ad Cor. 3. v. 23. Igitur supervacanea est hujus acceptionis ly *Dei esse* mentio.

RESPONDETUR. Si nullus tam vefanus est, qui esse Dei in priori acceptum sensu, & esse Deum, dicat esse relata; cum hoc esse Dei competat Christo secundum naturam Divinam (nec oppositum evincant argumenta) fit ut esse Dei competens eidem secundum Divinam naturam, & esse Deum non sint relata. Deinde cum assumatur instantia, quod ly esse Dei, supra quod cadebat distinctio accipitur substantivè, dicaturque hoc esse significari verbis illis, *Filius Dei sum*, hoc ipso Filius Dei sum, & esse Deum non erunt relativè, quia ut assumit instantia, esse Dei substantivè acceptum, & esse Deum non sunt relativè, in ly autem Filius Dei sum, sumitur etiam assumit instantia, substantivè; nam pro exemplo accepti substantivè esse Dei, ponitur ille locus.

INSTABIS 2. Quando ponitur ille secundus sensus distinctionis, vel convenit hoc sensu Christo relato ad Deum, an non? Si convenit, cur negamus? Si non convenit, cur non simpliciter Christo Dei esse competere negamus? quid enim opus erat distinctione inter sensum & sensum, si neutro sensu Christum Dei esse concedere volumus? Si autem tertia, aut quarta acceptio aliqua, quâ Christo comperat Dei esse licet in ista phrasi, cur reticetur, ubi maximè dicenda erat?

RESPONDETUR. Jam dictum est à nobis, Christo secundum humanitatem competere esse creaturam, esseque id in quod possessio Dei, & dominium extenditur, & quod secundum naturam humanam dicat relationem diversitatis ad esse Deum; secundum autem quod Deus est, competit illi esse Dei substantialiter acceptum, consequenter non erit necesse tertiam aut quartam acceptionem ly esse Dei ponere.

INSTABIS 3. Ex hoc ipso quod Christus in sacris literis Dei esse dicitur, fortiter concluditur, talem in ipso sive personam, sive naturam esse, secundum quam idem ipse Deus, cujus esse dicitur, non sit nec dici possit.

RESPONDETUR. Negando id fortiter concludi, neque hæc fortis conclusio probatur.

INSTABIS 4. Quid vult sibi hæc limitatio, quod Christo secundum naturam & personam Divinam spectato non competat esse Dei, hoc secundo modo sumptum? Estne jam inter nos extra dubium aliam esse personam & naturam in Christo secundum quam Dei esse dicitur, aliam secundum quam Dei esse ipsi non competit? Si verò de eo unice inter nos controversatur, cur ejusmodi limitationem summo argumentum præjudicio ponimus pro concessio?

RESPONDETUR. Non poni à nobis membrilla distinctionis tanquam concessa, sed op-

poni, quod in argumento facto ad distinctionem duplicis naturæ attendi debeat, vel illa ipsa distinctio expugnari, quod non est factum. Et sicut ex persuasione sua arguens ly Dei esse (sine eo quod dicamus per hoc nobis summum præjudicium fieri) sumit ad exclusionem naturæ & personæ Divinæ, quam non agnoscit in Christo; ita & nos ly Dei esse ad salvandum duplicem naturam in Christo, utroque illo sensu sumimus, nec posse utroque sensu sumi evincunt argumenta.

INSTABIS 5. Suntne nobis duæ naturæ, & personæ in Christo? at duas personas in Christo statuere hæreticorum fuit ab antiquo, an verò naturas tantum statuimus in Christo duas, non personas, cur utrumque una voce limitamus? at si tantum Divina Christus est persona, persona humana non est; hæc enim contradictoriè inter se opponuntur: Si non est persona humana, quomodo erit verus homo? forè per naturam humanam seu humanitatem? at hæc extra personam humanam considerata, seu ab illa extracta, nihil nisi conceptus mentis est. Et licet hæc distinctio duarum naturarum concedatur, nihilominus falsò negaretur Christo competere Dei esse secundum Divinam naturam & personam; cum nobis ipsis fatentibus & Filius Dei & mediator Dei sit, secundum Divinam etiam naturam. Ex quibus apparet, quàm ritè ex eo quod Christus sit & dicatur Filius Dei, istam alteram naturam secundum quàm sit idem numero Deus cum eo cujus est Filius, concludamus; nullibi enim magis Deo opponitur, idque ex vi relationum, quàm ubi Filius ejus dicitur.

RESPONDETUR. Statuit fides nostra esse in Christo duas naturas unam personam, cui personæ & cui naturæ Divinæ, quia non competit ratio creaturæ, idè utrumque hoc una voce limitamus. Quamvis autem Christus non sit persona humana, erit adhuc verus homo, quia habebit veram naturam humanam, hoc est corpus & animam rationalem unita, terminata tamen subsistentia increata Verbi.

Negamus naturam humanam à personâ humanam distinguere solum conceptu mentis, multi illam distinguunt (nam de modo distinctionis nullum articulum fidei habemus) realiter simpliciter, multi realiter modaliter, multi per connotationes, quæ ipsæ non dicuntur esse nisi aliquo cogitante, ad eum modum, quo licet connotativum sit ens, Relatio, nihilominus Petrum esse similem Andreæ, non est merus conceptus.

Quod ad illam propositionem: Christus est Filius Dei secundum Divinam naturam, jam supra dixi, hoc sensu est vera, quod non sit Filius per adoptionem, sed non hoc sensu quasi id quod filiatur seu gignitur, sit natura Divina, hæc enim illi communicatur eadem numero, non

Cc 3 verò

verò in illo producitur, sed quod producitur, est ipsa persona, licet identificata realiter naturæ, distincta tamen realiter persona, à persona producentis. Quia autem Filius Dei dicitur ratione productæ personæ & non naturæ, fit ut ratione naturæ illius Divinæ non opponatur Patri, quia in illa non producitur, sed eandem substantialiter habet, si eandem substantialiter habet naturam cum Patre, ritè deducemus non opponi eum Patri, secundum naturam Divinam.

De Mediatore hæc est doctrina Catholica, mediare Christum ratione actionum elicitive profectarum à natura humana, dignificative autem à personâ Verbi, quæ principium illud elicivum terminat. Falsa ergo hæc est propositio, quòd Christus secundum naturam Divinam sit Mediator, quia mediatio spectatur vel ratione principii elicitivi actionum mediantium, quod principium est sola natura humana, vel ratione dignificativi, quod dignificativum immèdiatè tribuitur personæ; Actiones enim sunt suppositorum.

Hoc sensu dicta propositio admitti posset, nempe totum illud quod includit Mediator importat etiam naturam Divinam, sed inde quid elici contra nos possit, argumentum prout ponitur non ostendit.

INSTABIS 6. Dicere, Deum esse, & Dei esse, in aliqua conceptibilitate esse relata, sed non in omni, est planius petere principium, hætenus enim planè nihil dictum est, quo sensu Christo competat Dei esse, sed tantum quo sensu non competat.

RESPONDETUR. Statut à nobis in principio in quo stari debet, ne arguamur inconsequentia, sed non petitur principium, quia id unde orta disputatio, erat, an esse Deum, & esse Dei, sint relata, per quod ipsum hic non responderetur, sed per principium quòd sint in aliquo sensu relata, in aliquo non relata, quomodo ergo hic petitur principium? Quod autem dicitur, nihil esse planè dictum quo sensu Christo competat Dei esse, nonne repetito in toto quaesito primo dictum est, Dei esse in prima acceptione competere Christo secundum Divinam naturam, secundum autem naturam humanam secundo modo acceptum?

INSTABIS 7. Hoc modo respondere est pro concessio sumere, quod maxime disputatur. Quod si respondentem licet vocem, vel phrasin aliquam pro libitu & in sensu controverso accipere, & ex ista acceptione distinguere, per istamque distinctionem respondendo argumenta adversarii solvere, quid quaeso tam absurdum & impossibile erit, quod hac ratione asseri & defendi nequeat? Si quaestio esset v. g. de Petro quid sit? dicerem ego esse lapidem, Spiritum, hominem, & quidquid liberet; arguenti

autem Spiritus non habet carnem & ossa. Petrus habet. Ergo non est Spiritus. Responderem Petrus habet carnem & ossa in omni acceptione nego, in aliqua concedo, habet quoad humanitatem, non habet quoad spiritualitatem.

RESPONDETUR. Nostri distinctio non accipit illa membra pro concessis, sed opponitur arguenti quid debeat supponere sibi concedi à defendente? quid negari? Universaliter autem quando est aliquid duarum realitatum, formalitatum, si arguens ex positione unius arguat exclusionem alterius, obviam illi procedi potest, vel negatione consequentia, eò quòd committat fallaciam accidentis, vel recurri poterit ad distinctionem, quòd id competat ratione huius realitatis, huius formalitatis, sed non ratione omnis. Exemplum adductum etiam nobis servit: Neget aliquis Petrum habere animam rationalem spiritalem, quia est corporeus, bene illi obviam ibitur, non in omni realitate, quam continet est corporeus; ita etiam in presenti, cum non probetur quòd Christus secundum quòd Deus est, non in omni sua formalitate sit quid relativum ad Patrem, bene recurritur ad hoc, quòd secundum naturam Divinam non sit quid relativum, licet secundum personam, quam etiam importat, sit aliquid relativum. Quod etiam faciunt Philosophi in Materia de relationibus transcendentalibus, dum talia Entia dicunt esse non purè absoluta, nec purè relativa.

INSTABIS 8. Quamvis Christus non in omni acceptione dicat relationem ad Patrem, cum tamen dicat, cur ante Dei esse negabatur? quod est contradictio, an alia est persona in Christo secundum quam Dei esse dicitur, & alia secundum quam non dicitur? quod hæresis est.

RESPONDETUR. In quo sensu negabatur ante esse Dei, nempe secundum naturam Divinam, in hoc sensu & nunc negatur. Deinde (ut semel explicem id quod sequentibus deferretur, & ad quod in presenti attendi debet) ex duplici principio formatae sunt duæ responsiones, prima attendebat ad principium de duplici natura in Christo, de hacque sola agebat, & secundum naturam humanam dicebatur esse Dei Christus, tanquam ejus creatura secundum naturam humanam, dicereque ad Deum relationem diversitatis. Secunda autem responsio attendit ad principium, quod considerat Verbum secundum quod est ab æterno, & in illo sic sumpto condistinguit naturam Divinam, & ejus personalitatem, diciturque quòd secundum naturam Divinam competat illi Deum esse, non autem Dei esse, sed Dei esse competit ei secundum personam secundum quam solam relative opponitur Patri, in quo quæ sit contradictio, non ostendit instantia, imò non discernit responsiones secundum principia & theses plures, de eodem tamen objecto procedentes.

tes. Unam porro personam in Christo agnoscimus, eamque relativè oppositam Patri.

INSTABIS 9. Aliudne quiddam est personalitas, aliud persona divina in Christo, ita ut secundum personalitatem Christus Dei sit, secundum personam non sit? At verò secundum personam est Dei Filius, & Dei mediator, & Dei simpliciter, non secundum personalitatem, quæ nihil est aliud nisi mentalis abstractio & Ens rationis, certè Filius Dei non Ens rationis est.

RESPONDETUR. Idem est in Christo personalitas illius & persona, & secundum utrumque hoc Dei esse relativè ad Patrem ei competit, consequenter esse illum Filium Dei, non erit Ens rationis. Immerito etiam supponit, quod personalitas seu persona, sit mentalis abstractio.

INSTABIS 10. Christus estne ejusdem naturæ divinæ cum Patre, quæ sit eadem vel numerus, vel specie, vel genere? Primum est impossibile, unum enim numero pluribus communicabile vel commune non est, aliàs esset unum & non unum, idem & non idem, natura divina juxta nos est pluribus communis. Ergo una eademque esse nequit; specie verò & genere unum, mentis humanæ tantum conceptus est, non ens reale. Si ergo Dei essentia, seu natura, Ens tantum est nobis rationis, quomodo Atheismus effugimus? Si est Ens reale & pluribus communicabile, quomodo nos Polytheitas esse negabimus?

RESPONDETUR. Christum esse ejusdem naturæ divinæ cum Patre; unum non est pluribus communicabile per multiplicationem, hoc ipso enim si multiplicatur, unum non est; est tamen pluribus communicabile per identitatem. Ergo salvâ sua unitate, idem enim sibi ipse unum est; jam autem natura divina communicatur Filio à Patre per identitatem, non per sui multiplicationem. Quod assumitur de specie & genere, nec nobis, nec oppositis est articulus fidei, quod esse ita unum non sit Ens reale; nam Scotistæ admittunt universalem unitatem à parte rei, omnes etiam concedimus unitatem convenientiæ specificæ & genericæ à parte rei, quæ suo modo est universalis, & si non dicatur à parte rei esse, tunc vel Petrus comparatus ad Paulum non erit homo, quia non dicitur unitatem convenientiæ in specie, quæ est homo, vel uterque non erit animal, quia non habebunt unitatem convenientiæ in esse animalis, quod est genus.

INSTABIS 11. Nonne Dei esse secundum divinam personam Christo competere supra negatum est, ergo hic in secunda responsione oppositum dicitur. Rursus, an datur in Christo aliqua persona secundum quam relationem & oppositionem dicit ad Deum, Dei verò esse non dicatur, aut contra; ac si relationem & hinc oppositionem ad Deum propterea dicit, quia & Christus Dei, & Filius Dei, & mediator Dei est,

quâ ratione Dei esse ipsi secundum eandem personam divinam non competet, ut nunc de distinctione inter naturam & personam nihil dicatur, quam tam confidenter in auxilium vocamus, quasi jam apud utramque litigantium partem eam revera dari in confesso esset, cum id unice inter nos quæretur, & principia tam ab arguente quam à respondente non debeant adhiberi nisi communia.

RESPONDETUR. Negavimus & negamus Dei esse in quantum supponit pro esse creaturæ, possessionis, dicentis relationem diversitatis competere Christo secundum personam divinam, quia diversa sunt quorum diversa natura; Personæ autem Verbi, non est diversa natura à Patre, quæ ipsa persona nec est creatura, nec id in quod exercetur dominium Dei.

Damus tamen sensum, quo salvari possit, Christum etiam ab æterno esse quoad suam personam divinam, idque independentem à natura creatâ, ad quam attendebatur in prima responsione, damus inquam, sensum esse illum Dei quoad personam; quia est quid productum à Deo Patre, quæ duo optimè secum stant. Persona in Christo est una, & secundum hanc dicit oppositionem ad Patrem, secundum hanc dicit esse Dei, ly esse Dei non explicando per esse creaturæ, possessionis, diversi, sed explicando per esse producti ab æterno ex substantia Patris.

Principia ab arguente & respondente adhiberi debent communia, sed non tunc cum est distinguendum; quomodo enim salvaretur, nego distinctivum? Immerito etiam opponitur nobis, quod distinctionem duplicis naturæ accipiamus tanquam concessam, sed opponimus illam tanquam id, ad quod adverti debet, ne ab eo quod convenit uni, transeat ad id, quod convenit alteri, ut ne disputando de homine, transeat ab ejus spiritualitate, ad ejus corporeitatem.

INSTABIS 12. Sufficit arguenti relatio Christi ad Deum in secundo membro primæ distinctionis, altera relatio posita in membro secundæ distinctionis intacta relinquitur, quia certum est, locum in Christo illam non habere, nec quærit, an adhuc tertia vel quarta tangatur, sed an non Filius Dei, Deo, ex vi relationum oppositus sit? Si ergo secundum personalitatem, vel personam oppositus erit Christus Deo, habetur quod vult arguens, Christum nimirum secundum personam suam eundem numero Deum, qui Pater est, esse non posse.

RESPONDETUR. Concessisse concedereque Catholicos, quod Christus secundum naturam humanam sit Dei tanquam creatura, tantquam ejus possessio; tanquam dicens relationem diversitatis, nec esse de hoc disputationem, sed hoc negamus oppositis, quod insuper non competat illi esse Dei substantialiter, quod idem est ac esse Deum. Negamus item, quod licet

ratione naturæ divinæ non sit Dei, sed Deus, quod ratione personæ non sit Dei tanquam productus à Patre in ratione personæ; & qui de hoc non vult disputare ex oppositis, non disputat de hoc, in quo est controversia. Negatur item arguenti certum illi esse, quod in Christo locum non habeat secunda illa distinctio, quia nullum pro hoc adduxit argumentum. Haberet autem arguens intentum, si evinceret Christum non esse eundem Deum cum Patre secundum naturam, quam in illo credimus Divinam. Convenimus autem uterque licet ex diversis principiis, quod non sit idem cum Patre quoad personam: Unde cum arguente non disputamus, an sint tres personæ distinctæ Pater, Filius, Spiritus Sanctus, hinc si id illi concedatur, non habet id, quod debet evincere, sed de hoc disputamus, an sint ejusdem naturæ divinæ; nullibi autem concedimus Filium esse Deum quoad naturam distinctum à Patre.

INSTABIS 13. Expressè posuimus Filium Dei non potest esse idem Deus, nec absolvit distinctio inter naturam & personam; quia præsupponi in controversia non debet; quia non est utrique parti disputantium communis, non enim sibi sed adversario loqui respondens tenetur. Deinde etiam hac distinctione posita pluralitatem deorum non effugiemus; nam Christus si secundum personam Patris idem Deus, qui pater est, non est, nec esse potest, erit secundum personam suam Deus à Deo Patre diversus, & quotquot erunt personæ divinæ, tot erunt secundum personas dii; ergo nobis fatentibus tres habebimus diversos secundum personam deos, quod arguenti satis est: an autem hi tres diversi secundum personas dii possint esse unus numero, & essentiâ Deus, nos viderimus cum id arguens ad summum cum ratione, neget?

RESPONDETUR. Expressè posuimus quod Filius Dei non possit esse idem cum Patre quoad personam quæ Pater est, sed quid inde inferatur? Neminem puto concedere, quod distinctio stans in Concedo & Nego, debeat esse utrique parti communis, nec disputatio erit si omnia communia, sufficit ut in prædictis communibus, qualia sunt in prædictis principia lumine naturæ nota, quod illa salvari debeant & sacra Scriptura. Et Pater est Deus, & Filius est Deus; non erunt tamen quoad personam plures dii, quia ly Deus, est nomen concretum, necessario inferens, in materia de qua loquimur, etiam naturam, quæ quia non plurificatur non possunt dici quoad personam plures dii. Quia autem in unaquaque persona tam Patris quam Filii importatur natura Dei, unaquæq; dici potest Deus; cujus naturæ pluralitas, quia non habetur hinc fit ut sit falsum, esse plures deos. Quod autem hæ tres personæ, quas credimus divinæ, non sint unus numero Deus, nego arguentem cum ulla

ratione negare quæ solvi non possit, quæ enim illa?

Quoad Responsiones ad Quæsitum 2.

INSTABIS. Falsum est, relata posse non esse opposita, quia licet non sint relativè opposita, in quo non sunt relata, erunt tamen semper aut contrariè aut contradictoriè opposita, quod satis est ad probandam suam sententiam. Quamquam enim Christus Deo non in omnibus relativè opponatur, si modò aliqua ratione relationem ad Deum dicat, jam nulla ratione idem Deus esse potest, nec opus erat dicere, relata, in quo non sunt relata, opposita scilicet relativè non esse, quis enim est, qui hoc nesciat? Idem enim valet ac si diceretur: Relata in quo non sunt relata, relata non esse, vel relativè opposita, in quo non sunt relativè opposita, relativè opposita non esse.

RESPONDETUR. Negamus relata, in quo non sunt opposita, habere rationem contradictoriorum, aut contrariorum, cum hoc ipso, quod contraria sint, ad alterum sint, adeoque hoc ipso non absolute sed relativè spectata, consequenter nunquam in ratione absoluti, quæ talis dicent oppositionem; & quia ratio naturæ in verbo habet rationem absoluti, hinc fit ut vel ex isto capite non dicat oppositionem ad Patrem. Si Christus aliqua ratione dicit relationem ad Deum in ratione naturæ divinæ, non posset esse idem Deus in ratione naturæ, sed negamus quod in ratione suæ divinæ naturæ, dicat hanc relationem, quamvis illam dicat in ratione personæ, potest autè dicendo relationem in uno non dicere in alio. Si autem nemo est, qui neget relata, in quo non sunt relata opposita non esse, non erat querendum, quali modo id fieri possit, sed supponendum quod in relato possint esse formalitates non respectivæ, adeoque nec dicentes oppositionem: sub qua doctrina subsumimus Catholici, posse Verbum in ratione personæ dicere oppositionem ad Patrem, non in ratione Naturæ.

Quoad Responsiones ad Quæsitum 3.

INSTABIS I. Quocumque sensu dicatur, Christus esse Filius Dei secundum naturam, sequitur inter Deum & Christum non tantum secundum personam, sed etiam secundum naturam communicatam, esse oppositionem: sive enim generetur, sive adoptetur, sive communicetur natura, non desinit esse relatio, & per consequens oppositio: Ex quo arguitur, Christum, nec secundum personam, nec secundum naturam, eundem Deum numero esse, qui Pater est.

RESPONDETUR. Negando sequelam. Communicatio naturæ duplex potest esse, quædam per multiplicationem, & hæc arguit oppositionem relativam, quia & pluralitatem quam exigit ad aliud. Alia communicatio per identitatem,

item, hæc non arguet oppositionem, quia nec supponit multiplicatam, consequenter nec aliud.

INSTABIS 2. Aequè est oppositio inter communicatam & communicantem naturam, atque inter generatam, & genitam, adoptantem & adoptatam, ergo si in Christo est communicata, in Patre communicans natura, quomodo non erunt sibi secundum naturam relativè oppositi? Si verò natura Patris non consideratur ut communicans, sed ut incommunicata, non quidem relativè, sed quòd majus est contradictioni opponitur, & sic unam naturam numerum utroque esse impossibile erit.

RESPONDETUR. Articulus fidei apud nos est: Natura non gignit, consequenter nec se communicat, quod assumit arguens, adeoque necesse est distinctio inter naturam communicantem & communicatam. Deinde aequè est oppositio inter communicatam per multiplicationem & communicantem naturam, ut inter generantem & genitam, sed non aequè inter communicatam per identitatem & communicantem naturam; Verbo autem competit natura communicata per identitatem; si autem est aliud à communicante communicatum per identitatem, hoc ipso cum communicante oppositionem non habet. Supponit autem responso, dari principium lumine naturæ notum: Idem non potest seipsum producere, consequenter nec generare; non supponitur autem, nec evincitur ullum tale principium, quod idem non possit esse commune pluribus, quæ sunt plura, non in eo, quòd illis commune est, sed in aliis; ita Patri & Filio communis est per identitatem natura, pluralitate ex solis personis circumdata.

INSTABIS 3. Filium generari & non generari naturam Filii, aequè contradicit atque Filium esse & Filium non esse, generari & non generari; Omne enim quidquid est, per naturam suam est; si ergo per ingentam naturam Christus Filius est, ingentus Filius est, id est, Filius & non Filius.

RESPONDETUR. Filium generari & non generari naturam Filii, si debeat actio generandi ipsam naturam terminari, & non præcise ad terminum substantialem naturæ, qui personæ est, contradicit sibi, idemque est ac dicere: Est Filius, non est Filius; nam secundum idem generabitur, & non generabitur; nulla tamen est contradictio, si generatio terminetur ad illum præcise terminum substantialem naturæ, qui generabitur: Nec inferri potest, quòd non generetur, adeoque nec inferri poterit, quòd sit Filius & non Filius. Distinxi etiam supra, quòd sensu Verbum sit per naturam filius, negamus etiam per hoc Verbum constitui Filium quia Filium, quia ingentam habet naturam, sed quia

generatur sua personalitas terminans ingentam etiam in Verbo naturam.

Quoad Responsiones ad Quæsitum 4.

INSTABIS 1. Si natura pro essentia sumitur, ergo ubi duæ naturæ ibidem duæ essentiae, & ita tres personas ponemus in una essentia, & iterum in Christo duas essentias in una persona.

RESPONDETUR. Concedendo hoc totum, sed cum hoc discrimine, quòd tres personæ in Trinitate sint in una essentia, cui identificantur; In Christo autem sunt duæ naturæ in una persona, ita ut personæ divinæ identificetur natura divina, non tamen natura humana.

INSTABIS 2. Quando dicitur, natura divina esse idem realiter & simul communicabiliter tribus personis, vel realiter est illis tribus communicabilis, & sic tres erunt necessariò per naturam dii; si mentaliter, nullus erit Deus, conceptus enim mentis in re nihil est: Quamdiu natura humana pluribus communicabilis mente concipitur, nullum constituit re ipsa hominem, quatenus verò re ipsa communicatur plures reddit numero naturas seu essentias humanas; quotquot enim personæ erunt, quibus humana natura communis est, tot erunt numero homines & essentiae.

RESPONDETUR. Naturam divinam realiter communicari per identitatem, nec erunt necessariò tres per naturam dii, quia ad Trinitatem, per naturam deorum, requiritur Trinitas naturarum, quam non ponimus in Deo. Non est apud nos articulus fidei, sed quæstio scholastica, an natura humana una possit pluribus subsistentiis seu personis terminari? Qui affirmativam partem tenent, negabunt tot esse essentias humanas quot personæ, quibus illa communicaretur; potest enim una essentia terminari pluribus personis, licet illis (quod est in Trinitate) non possit identificari.

Quoad Responsiones ad Quæsitum 5.

INSTABIS 1. Si natura comparata ad personas, non nisi una numero est, ergo etiam persona non nisi una sit necesse est, aut si tres personæ, & tres debebunt esse essentiae; nam quæ realiter idem sunt, etiam numero idem sunt.

RESPONDETUR. Negando illatum, quæ autem realiter idem sunt, licet unum sit communicabile, & aliud incommunicabile, poterunt idem numero non esse, erunt autem idem numero, si utrumque sit incommunicabile; natura autem divina est communicabilis tribus personis, personæ non communicabiles.

INSTABIS 2. Quæ uni tertio realiter eadem sunt, inter se realiter eadem & non distincta sunt.

RESPONDETUR. Principium esse verum, quæ uni tertio incommunicabili realiter eadem sunt,

R. P.
MŁOD
TOWSKI
m. d. e. Z.
VI

sunt, inter se realiter eadem esse, secus de unitertio communicabili, poterunt enim in eo, in quo communicant identitatem realem habere, in aliis non habere; Et ita personæ Trinitatis in natura dicunt identitatem realem, non in personis. Deinde in Aristotele non habetur ly realiter. Denique ex hoc principio sumitur argumentum pro nobis, nempe, quæ sunt eadem unitertio, sunt eadem inter se in illo uno tertio, quod tertium unum, quia est natura, non persona, in natura erunt idem, non in persona.

INSTABIS 3. hoc ipso, quia unius est communicata alterius incommunicata natura, nonne inter se personæ erunt realiter distinctæ etiam quoad naturam seu essentiam?

RESPONDETUR. Cum illa communicatio naturæ sit per identitatem, non per multiplicationem sui, fit ut in natura non sit distinctio realis.

INSTABIS 4. Essentia est multipliciter ratio; cum enim in una persona sit communicata, in altera incommunicans vel incommunicata, quomodo essentia non erit causa multipliciter, si est causa personarum? Quidquid enim est causa causæ, est & causa personarum.

RESPONDETUR. Cum illa essentia sit communicata per identitatem non nisi, causa multipliciter esse non poterit: Nunquam docemus essentiam esse causam personarum, quia ly causa (quidquid sit de Græca voce) importat imperfectionem, quæ in Divinis nulla; cumque essentia nec generet, nec spiret, fit ut non sit tantum causa, sed nec principium personarum. Immo ut dixi, nec natura est communicans, sed persona.

INSTABIS 5. Si nihil est in Christo, secundum quod non sit oppositus Deo, nihil in ipso erit secundum quod sit idem numero cum ipso Deo, atqui verum est antecedens, quia in Christo non nisi duæ sunt naturæ, quæ personam ejus constituunt humana & divina; secundum personam oppositum esse Deo concessum est, unde sequitur, Christum secundum utramque naturam Deo esse oppositum cum persona ejus ex utraque natura consistet; imò non humana sed divina ejus natura constituit personam Christi, principaliter ergo secundum divinam naturam magis erit oppositus Deo, dum secundum personam ipsi oppositus, de natura humana nulum est dubium, de Divina verò manifestum est; dicitur enim communicata, cum Dei sit incommunicata.

RESPONDETUR. Negando verum esse Antecedens: Hæc propositio est falsa, & non probatur, quod duæ naturæ humana & divina constituent personam Christi; persona enim Christi est increata, quod constitui aliquo creato impossibile est, & non absurdum hæresi Eutychianorum: Eadem persona divina habet quidem identificatam sibi naturam divinam, sed naturam

divina non constituitur, quia catholica Theologia constitutiva personarum docet non esse absolutam; jam autem natura absolutum quid est. Cum autem communicetur eadem natura per identitatem non per sui multiplicationem, fit ut illa natura non dicat oppositionem Deo Patri. Casu autem quo in toto hoc tractu obijciendi arguens sub ly Deus non supponat pro Patre, sed pro natura divina, sic nec quoad personam Filius dicet oppositionem ad Deum, quia non dicit relationem ad suam naturam sibi identificatam.

Addo sicut jam dixi, per nos, falsa est propositio: Natura generat, ita & hæc falsa erit: Natura est se communicans, sed respectu v. g. Filii communicans naturam est Pater, consequenter si non est natura se communicans, non erit distincta à natura communicata, sed quid sentendum erit de hac propositione: Pater habet naturam non communicatam; Filius habet naturam communicatam. Prima propositio non hoc sensu est vera, quasi alicuius impossibiliter in prædicato naturæ, cum de fide sit, eandem esse utriusque naturam, sed hoc solo sensu vera est: Quia Pater est persona, à nulla alia persona producta, ratione cujus improductionis personæ, verum etiam est dicere, quod habeat naturam non communicatam, quia scilicet comparatè ad Patrem, nulla est persona, communicans illi, Deitatem consequenter illud prædicatum: Non est communicata natura in Patre, verificatur non ratione sui, sed quia nulla alia persona communicavit illi Deitatem. Si autem non ratione sui verificatur ly natura non communicata, hoc ipso non habebit distinctionem, à se communicata.

Objectiones alie solvuntur.

OBJICITUR 1. Auctoritas Calvini & Lutheri.

RESPONDETUR. Hanc apud nos nihil valere.

2. Est AUCTORITAS S. Augustini lib. 6. cap. 8. lib. 7. cap. 6. de Trinitate.

RESPONDETUR. Illis locis solum esse questionem de voce, an Græcum *ὅμοια* æquivalet Latino natura & essentia, quo etiam modo intelligi debet S. Hieron. Locus S. Augustini ex lib. 7. cap. 1. in quo dicitur apertè eum affirmare, quod Deus Pater genuerit essentiam, non convincit; quia hæc verba ponit S. Augustinus, per modum objectionis, quod debeat generari essentia: Et sub finem ejusdem cap. 1. ut ostendat, non esse essentiam generantem in Patre, & aliam essentiam genitam in Filio, post plures discursus concludit, *Pater igitur, inquit, & Filius una essentia*. Certè autem non esset una essentia, si esset una generans, & alia genita, cum generans & genitum in illo genere, non possint nisi distingui realiter. Repetit idem c. 2. sub initium. *Quia una essentia, una sapientia, quando autem*

autem mox subdit, quod sit *essentia de essentia*, solum ostendit ex substantia Patris, non ex nihilo genitum. Lege illis capitibus Augustinum, ubi huc ostendit, non debere accipi essentiam divinum relative; relative autem acciperetur, si esset generans & genita.

4. AUCTORITAS est S. Cyrilli lib. 3. de Trinitate.

RESPONDETUR. Illo loco solum dicere Cyrillum, quod nullo modo dilatet, hoc est clare & explicitè docuerit mysterium Trinitatis, V. Testam. sed id doceri novâ Scripturâ, h. e. ab Evangelio.

4. AUCTORITAS est S. Ignatii ad Tarcentos, Ep. 7. Agnovi enim, quoniam quidam ex ministris Satanae voluerunt vos conturbare, quoniam quidam dicunt, quia Jesus putativè est natus &c. Alii autem, quia ipse est ille, qui est super omnia Deus.

RESPONDETUR. Volo hunc locum penitus explicare: Primo enim intuitu appropinquet arguenti: quomodo enim dicendum est, Christum esse verum Deum? Si S. Ignatius pronuntiat Satanae ministrorum inventum esse dicere, quia ipse est ille, qui est super omnia Deus. Huic auctoritati S. Ignatii opponitur in primis auctoritas S. Pauli Epist. ad Rom. cap. 9. Ex quibus est Christus secundum carnem, qui est super omnia Deus benedictus in secula. Potior autem est auctoritas S. Pauli. Sed neque ipse S. Ignatius quicquam huc derogat divinitati Filii Dei, sed solum dicit esse Satanae inventum dicere quod Filius sit Pater, quem significat Iy, qui est super omnia Deus. Quod autem ea mens sit S. Ignatii, non deductio ostendet, sed verba eiusdem: Sic enim numerando ibidem errores circa Christum, habet: *Quidam dicunt, quia Iesus putativè natus est, & putativè crucifixus* (en primam hæresin?) *Quidam vero, quia non est Filius eius, qui fecit mundum*: (En alia hæresis negans Filium esse per naturam; nemo enim negabat esse Filium per adoptionem?) *quidam autem, quia ipse ille, qui est super omnia Deus*: (En hæresin quod Filius sit Pater?) Quod ipsum habetur in eadem Epist. *Non est ipse ille, inquit, qui est super omnia Deus, sed Filius ipsius*. Et infra: *Alius est ille, qui Filius subiecit omnia, & qui est omnia in omnibus, & alius Filius ejus*. Hoc ipsum legitur in Epist. ejus ad Trallianos: *Alii autem ipsum, inquit, Patrem esse dicunt ipsum Filium*. Ex quibus locis collige, indubiè Satanae inventum esse, dicere quod Christus sit Pater, qui est Deus super omnia, & de hoc loquitur S. Ignatius. Quod autem non officiat vocari Patrem, Deum super omnia, ne Filius sit Deus super omnia, colligitur ex S. Paulo, & ex his, quæ in simili supra contra Crellium dicta: Ipseque ille titulus, quod Pater sit fontalis origo aliarum personarum, accommodationem hanc vocis fundat, non exclusionem aliarum personarum à Deitate, ut dictum supra.

Esse autem S. Ignatium pro nobis contra objicientem, habetur ex cit. Epist. 5. ubi inter errores enumeratos: *Quidam vero eorum, inquit, Filium hominem purum esse dicunt*. Repetit idem Epist. 7. *Alii quoque* (supple ministri Satanae dicunt) *quia homo est purus*. Inferiùs hæc habet: *Non est homo purus ille, per quem & in quo facta sunt omnia*: Quod probans Sanctus, *Quomodo autem, inquit, homo purus, &c. diceret, Antequam Abraham fieret ego sum?* Et infra: *Quomodo ergo huiusmodi homo est purus ex Maria demum habens initium, ut esset?* Et non potius Deus VERBUM, & Filius unigenitus, de quo dictum. *In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum, omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil*.

De his autem erroribus loquens cit. Epist. 5. ponit verba non immeritò legenda objicienti. *Cavete ergo à talibus, ne sumatis laqueos animabus vestris*.

Reliqua quæ aliàs objiciuntur ex aliis SS. Patribus cum habeantur & alia plura in Petavio tomo de Trinitate, consulatur ille. Quod attinet ad Auctoritatem ex S. Script. consulantur opposita à Penaloza & in compendio in Centuria argumentorum P. Cichovii; Ea quæ dicuntur circa Credo, solutionem habent in Tractatu ejusdem P. Cichovii dicto Credo Arianorum.

OBJICITUR 2. Si tota essentia est in qualibet persona, ergo non solus Filius assumpsit naturam humanam, sed tota Trinitas, quod olim animadvertit Athanasius in libello de unitate Fidei, metuens ne divideretur Filius à Patre & Spiritu Sancto, coactus est fateri Trinitatem assumere corpus, eò quod unita semper sit Trinitas.

RESPONDETUR. Negando sequelam, quæ non probatur, jam autem licet personæ sint idem realiter cum essentia, cum non sint idem inter se, poterit terminare una persona naturam humanam, & non terminare altera distincta realiter. Athanasius deberet aliter citari, quia libellus Athanasii de unitate Fidei sub hoc titulo nullus habetur, ut videre est in editione illius quam ad manum habeo, Basileæ M. D. LXIV. Addo Incarnationem toti Trinitati tribui in genere causæ efficientis, quia opera Trinitatis ad extra omnia sunt communia, sed non tribui toti Trinitati in ratione terminantis; sola enim persona Verbi terminat humanitatem Christi, estque illic tota Trinitas, per Circuminsessionem, non per Unionem; de quo Scholæ. Debuisse etiam Objiciens verba Auctoritatis citasse, non citavit, quia in Athanasio non exstant.

OBJICITUR 3. Si Pater Filius & Spiritus S. sunt tres vivi & intelligentes, certè ut sint unus Deus vivens & intelligens nec Scriptura, nec ratio permittit.

RESPON-

R. P.
MŁOD
TOWSKI
m. d. e. Z.
VI

RESPONDETUR. Ex phrasi S. Athanasii Pater est vivus & intelligens, Filius est vivus & intelligens, Spiritus Sanctus est vivus & intelligens, non tamen tres vivi & intelligentes, sed unus vivens & intelligens, hoc autem nec Scripturam nec ullam rationem permittere probandum fuit. Dicerent alii, esse tres vivos & intelligentes adjectivè, sed non tres vivos & intelligentes substantivè, sed unum vivum & intelligentem substantivè, adeoque adhuc unum Deum.

OBJICITUR 4. Si quælibet persona per se Deus & Dominus est, certè sunt tres substantiæ, & ita tres dii erunt totidemque domini, qui in una Deitate coluntur, si verò quælibet persona per se Deus & Dominus non est, ergo non tres simul collectæ verum Deum & Dominum constituent.

RESPONDETUR. Cum unaquæque persona sit per se Deus, per communicationem ejusdem in individuo & sine multiplicitate Deitatis, non erunt tres substantiæ.

OBJICITUR 5. Si essentia non est persona, neque item persona est essentia, ergo Pater, qui persona dicitur, non est Deus essentia, sed neque Christus Filius Dei poterit esse Deus, cum & ipse sit persona, imò verò neque tres personæ simul poterunt esse Deus essentia, quia essentia est una, personæ verò sunt tres.

RESPONDETUR. Negando secundum dicta superius, quòd essentia non sit realiter persona, licet una persona comparata ad aliam sit ab illa distincta realiter.

OBJICITUR 6. Si Deus trinus est, Essentia autem trina non est, non erit ergo ista Essentia trinus Deus, cum & ipse trinus dicatur unus & persona non est una, sed tres; Ergo unus Deus persona esse non potest, ut neque trinus Essentia, quod si unus non est Deus personæ, quot ergo erunt dii personæ?

RESPONDETUR. Potest illa Essentia dici trinus Deus, quia terminatur tribus personis divinis, & simul unus Deus ratione ejusdem Essentia, unus Deus in essentia, non est unus in persona; non erunt tamen plures dii personæ, sed plures unius Deitatis personæ, nec probatur in nostris principiis debere dici plures esse deos personæ.

OBJICITUR 7. Trinitas ad personas, unitas ad Essentiam, quæ Deus est, refertur; potius ergo Deus dicendus esset Unitas, quàm Deus Trinitas.

RESPONDETUR. Cum tam Unitas quàm Trinitas identificentur eidem naturæ divinæ, tam bene potest dici Deus Unitas quàm Trinitas.

OBJICITUR 8. Unitas, trinitas, quaternitas, abstracta sunt vocabula, nullius substantiæ, vel rei significativa, sed numeri conjunctivi seu numeralis collectionis denominativa, unde er-

go magis Trinitas Deum significat, quàm quaternitas aliquem Evangelistam?

RESPONDETUR. Sicut sapientia, bonitas, dicta de Deo sunt significativa substantiæ in Deo, qui est actus purus, ita Unitas & Trinitas erunt substantiæ significativa in eodem Deo, cumq; Trinitas tota identificetur eidem substantiæ divinæ, bene de illa dici poterit; quaternitas autem cum non identificetur uni Evangelistæ, de uno dici non poterit.

OBJICITUR 9. Si Trinitas est solus verus Deus, certè Pater non erit solus verus Deus, sed unus ex veris deis.

RESPONDETUR. Argumentum si ponatur in forma, ut supra refutando Crellium in simili, negabitur argumento consequentia; constabit enim ex particularibus non ex singularibus.

OBJICITUR 10. Essentia Deus in tribus personis unus, est Prophetis & Apostolis planè ignotus, & ad morem Dialecticorum obtusius, qui omnium specierum genus & universale statuunt ut bovis, equi, asini, genus volunt esse animal; sed ut hoc genus animal, per se nihil est reale vel vivens, ita & ista essentia tribus communis est idea Platonis, nihil per se subsistens vel substantiale.

RESPONDETUR. Probandum fuisse Deum trinum & unum fuisse Prophetis & Apostolis planè ignotum, solviq; deberent argumenta Povodovii, nostrorum Patrum, & recentius Centuria P. Cichovii. Communitas autem est duplex, una per universalitatem, hæc transeat sive detur five non detur a parte rei, concedamus philosophicè illam non dari; alia communitas per identitatem, hæc est a parte rei, taliterque est communis tribus personis natura divina, adeoque nemine cogitante.

OBJICITUR 11. Pater, ut Athanasius dicit, est Deus, Filius est Deus, Spiritus S. est Deus, non tamen tres dii, sed unus Deus, ergo si vox Deus ut solet & debet, in his personaliter sumitur, æquipollent ista verba, his, Pater est persona divina, Filius est persona divina, Spiritus S. est persona divina, dicendum erit non sunt tres personæ divinæ, sed una persona divina, quia si licet ita dicere de diis, cur non licebit de personis?

RESPONDETUR. Ideò id non licere, quia cum illæ personæ sint distinctæ realiter, sintque tres, nihil deest ut dicantur tres personæ, deeritque quare dicantur una; cum illæ personæ non identificentur in una persona; ne autem postquam enuntiatum fuerit, Pater est Deus, Filius est Deus, Spiritus S. est Deus, ne inquam dicantur tres dii, deest multiplicitas realis naturarum trium. Porro ly Deus non semper supponit pro persona divina, sed supponit etiam pro natura divina, ut cum dico unus Deus, accipique id debet secundum accommodatam significationem.

Objici-

OBJICITUR 12. Ut aboleatur unum illum Deum solum verum, esse Deum Patrem Christi, una Deitas vel essentia, nihil reale in se continens, non vivens, aut substantiale aliquid denotans, pro uno solumque vero omnium creatori Deo Christi Patre, à nobis supponitur.

RESPONDETUR. Stat in catholica sententia, ut quamvis unus ille Deus solus verus, sit Deus Pater Christi, adhuc Filius sit unus ille Deus solus verus, non ergo ut aboleatur illud prius quicquam à nobis docetur. Negatur item quòd una Deitas sit per nos aliquid nihil reale denotans; denotat enim Dei essentiam, quæ est quid reale nemine cogitante, vivens, &c.

OBJICITUR 13. Si essentia & Deitas, est natura divina (ut quoque humanitas fieret natura humana) quæ nec vivit per se, nec reale quid vel substantivum sive substantiam denotat, sunt enim multa abstracta à Deo & homine, qui sunt viventes & reales substantiæ sequitur quod quemadmodum humanitas non est homo, ita nec Deitas est Deus, sed abstractum aliquid à Deo, proprietatem vel naturam Dei denotans.

RESPONDETUR. Argumentum probare multum, quòd Deus non sit vita, sapientia, bonitas; hæc enim per arguentem sunt nonnisi abstracta, & tamen metaphysicè demonstrabile est Deum esse actum purum nemine cogitante; consequenter nemine cogitante esse illum Deitatem, bonitatem, &c. & quia homo non est actus purus, non potest dici esse humanitas. Ly autem ut quoque humanitas fieret natura humana, non apparet quid velit.

DIFFICULTAS III.

Utiuntur loca Scripturæ pro Divinitate FILII DEI.

Nicolaus Cichonius vir apprime eruditus inter alia opera edidit etiam centuriam argumentorum pro Divinitate Filii Dei, legantur argumenta ejusdem: cujus etiam & alia opuscula, docta & solida instituent bene ad disputandum. **Penalozza** integrum totum argumentorum pro Trinitate adfert. Brevius **Ruiz** & brevius uterque tamen satis fuscè. Aliqua argumenta indicanda sunt.

PROBATUR 1. ex Veteri Testamento.

PRIMA AUCTORITAS est ex illo *Isaia 45.* In quo sic formatur argumentum. Deus, præter quem nullus alius est Deus, est verus Deus, Christus est talis; quia de illo dicitur dicto loco. *Non est Deus absque te;* & infra; *Mihi curabitur omne genus;* quem locum **Paul.** ad *Rom. 14.* de Christo intelligit. Consonat locus ex *Jerem. 3.* *Hic est Deus noster, & non estimabitur illius ad eum &c.* subdit, post hæc in terris visus est, & cum hominibus conversatus est. Item *Isaia 45.* *Ego sum Dominus, & non est absque me*

Salvator. Et tamen dicitur *Matth. 12.* *Ipse enim salvum faciet populum suum.*

SECUNDA AUCTORITAS est. Quia Christus appellatur sine addito Deus; ita habetur *Isaia 45.* *Ego Dominus, qui voco nomen tuum Deus Israel.* *Isaia 9.* *Deus fortis.*

TERTIA AUCTORITAS est. Quia appellatur Dominus sine addito 1. ad *Corinth. 8.* *Nobis unus est Dominus Jesus Christus.* *Psal. 109.* *Dixit Dominus Domino meo.* *Jerem. c. 23.* De germine David loquens ait: *Hoc est nomen quod vocabunt eum Dominus justus noster,* in Hebræo est nomen Domini Tetragrammaton; Talia autem nomina nunquam dicuntur de pura creatura.

PROBATUR 2. ex Evangelio.

PRIMA AUCTORITAS est. *Verbum caro factum est; Deus est Verbum.* Ergo Deus caro factum est. Subsumitur, caro factum est Deus. Caro factum est Deus; Ergo Christus est Deus.

SECUNDA AUCTORITAS est. *Per quem omnia facta sunt,* est Deus, Christus est, per quem omnia facta sunt, ut dicit Evangelium Joannis; Ergo Christus est Deus. Major prob. quia illud ipsum, ut arguit **August.** per quem omnia sunt facta, si non est Deus, vel est factum vel non factum? si non factum & tamen est; Ergo est quid increatum; Ergo Deus; si factum, ergo non omnia per ipsum facta sunt, nihil enim se ipsum facit.

RESPONDENT 1. Adversarii nomine Dei veri poni in Græco cum appositione articuli; de Christo autem non ponitur cum articulo.

CONTRA nomen veri Dei ponitur interdum sine articulo, ut in illo loco: *Fuit homo missus à Deo; & Deum nemo vidit.* Deinde appellatur Christus Deus cum articulo 1. *Joan. 5.* ubi dicitur: *Hic est verus Deus;* Et ad *Rom. 9.* *Qui est super omnia Deus benedictus.* Et *Joannis 20.* *Dominus meus & Deus meus.*

RESPONDENT 2. Quòd particula *Per* sit signum causæ instrumentalis, consequenter quòd omnia sint per Christum facta, non ostenditur ejus Divinitas.

CONTRA. Ad *Rom. II. v. 23.* ut advertit **Penalozza** ad 9. c. 10. dicitur: *Quoniam ex ipso & per ipsum & in ipso.* Ad *Galat. 4.* *Quod si Filius & hæres per Deum.* Ad *Tim. I.* *Fidelis Deus, per quem vocati estis.* *Genes. 4.* *Possedi hominem per Deum.* En vero Deo, aptatur particula *Per.* De Christo etiam dicitur non tantum, quòd per ipsum sint omnia, sed & ex ipso: nam dicitur ad *Ephes. 4.* *Christus, ex quo totum corpus compactum.* *Joan. 1.* *De plenitudine ejus nos omnes accepimus.* *Joan. 6.* *De meo accipiet &c.*

TERTIA AUCTORITAS est. *Ego & Pater unum sumus.* Item, *Omnia quaecunque habet Pater, mea sunt.* Quorum omnium locorum defensio ex aliis facile petitur, jamque de facto supra etiam illorum defensione non inuimus.

Dd

Pro-

PROBATUR 3. ex aliis Canonicis Scripturis.

PRIMA AUCTORITAS est Pauli, qui ad Rom. 9. v. 5. appellat illum: *Deum super omnia benedictum*. Formatur sic argumentum; Nulla creatura est Deus, super omnia benedictus, Christus est per Paulum Deus super omnia benedictus; Ergo Christus non est creatura. Major probatur. Deus verus est Deus super omnia benedictus; Ergo, quod non est Deus verus, non est Deus super omnia benedictus; nam in necessariis si affirmativa sit vera, falsa est negativa universalis. Eadem Major sic ulterius probatur. Si aliqua creatura esset Deus super omnia benedictus, esset Deus etiam super Deum summum, benedictus; si enim supra ipsum non esset benedictus, super omnia non esset benedictus.

Quod si dicas; esse super omnia benedictum, est, se inferiora creasse, item, omnia se excepto; jam non accipis Scripturam, ut sonat, & hactenus non ostendisti absurdum, cur simpliciter pro vera Divinitate Christi accipi non possit?

SECUNDA AUCTORITAS est ejusdem Pauli ad Philip. 2. v. 6. Ex quo loco sic arguitur; Cui naturam Dei habenti esse æqualem Deo est proprium & non alienum; ille est verus Deus: nam habere æqualitatem cum Deo, est illi esse propriam & non alienam Deitatem, hocque Deo non nisi convenit; sed Christo habenti naturam Dei, est proprium & non alienum esse æqualem Deo; Ergo Christus est Deus. Minor probatur, cui dicitur, quod *cum in forma Dei esset, non est rapinam arbitratus esse se æqualem Deo*, illi naturam Dei habenti esse æqualem Deo est proprium & non alienum, sed de Christo id dicitur. Ergo &c. Major probatur. Quia forma Dei est natura Dei; accepit enim nomen formæ pro natura Arist. 5. Metaph. c. 8. text. 15. Et Græca locutio pro forma habet naturam. Et certe ipse ille terminus æqualitatis cum Deo arguit Divinitatem: quæ enim creatura potest esse æqualis Deo?

TERTIA AUCTORITAS est ex 1. Joan. 5. v. 20. *Scimus, quoniam Filius Dei venit, & dedit nobis sensum, ut cognoscamus verum Deum, & si- mus in vero Filio ejus, hic est verus Deus, & vita æterna*, ex quo sic formatur argumentum; Hic verus Deus & vita æterna est summus Deus, tum quia hic apponitur articulus, qui per ad- versarios est nota Deitatis, tum, quia si per Ly- verus Deus non intelligitur summus Deus, etiam per summum Deum non intelligeretur Deus; sed dicerem esse summum ex similitudine ma- xima: Christus vocatur hic verus Deus & vi- ta æterna; Ergo &c. Immerito autem & sine fundamento diceret, hæc verba ad Patrem re- ferri, & particula *Hic* in aliis similibus ostendit dictionem referri ad immediatè anteposita; immediatè autem antea dictum est de Christo.

His omnibus argumentis & quibuscunque aliis non nego ingenia humana perversam re- sponsum cominisci posse, sed armantur hæc doctrinæ sensu Ecclesiæ, ut supra dictum est.

QUÆSTIO III.

De Spiritu Sancto.

CRELLIUS & ex ratione & ex auctoritate pro- bat Spiritum Sanctum non esse Deum. Quod ad rationes attinet, in hoc maxime infi- nit, quod Spiritus S. deberet esse Filius, sed hoc in materiis Scholasticis tractatur. Quod ad au- thoritates attinet Scripturæ, hæc sunt exami- nandæ.

DIFFICULTAS I.

Explicantur Auctoritates in oppositum.

OBJICIT 1. Crellius. Nullum posse profer- ri locum, in quo Spiritus Sanctus appella- tur Deus summus.

RESPONDETUR. Adferenda esse inferius testimonia.

OBJICIT 2. Crellius. Nullibi exstare Scri- pturam, quæ dicat Spiritum S. esse adorandum.

RESPONDETUR. Exstare hoc æquivalen- ter cum esse adorandum. Quando autem di- cit ex sententia Erasmi, quod Hilar. in Libris de Trinitate nullibi dicat, Spiritum S. esse Deum vel adorandum, sed tantum promerendum. Item quod in Missali Cracoviensi antiquo, quod appellabatur Rationale divinorum offi- ciorum, pro ratione redditur, cur nulla oratio dirigatur ad Spiritum Sanctum; quia donum non petitur à dono, sed à largitore doni, id non evincit. Non primum, quia Hilar. Lib. 12. de Trinitate in fine dicit, genitum tamen Spiritum Sanctum non dicturus, dicam unquam creatu- ram? quod ipsum est dicere, quod Deus sit. Antiquiores longè Patres Hilario, adducit Pe- tavius lib. 3. c. 7. à n. 9. Quod attinet ad Missale Cracoviense illud vidisse non contigit explicari si potest illud Ly donum, quia scilicet Ly donum potest supponere pro dono increato adeoque pro Deo. Est autem quædam doni & Spiritus Sancti proportio, cujus etiam meminit Ruiz, nimirum, quia liberalis & gratuita donationis prima radix est Amor, ideo namque donamus gratis, quia volumus donum accipienti perso- næ, quapropter Amor habet rationem primi doni per quod omnia gratuite donantur: quia ergo Spiritus S. vi suæ processione formaliter procedit ut amor, fit ut illi ratione suæ proprie- tatis personalis, conveniat peculiariter doni for- malitas. Ex eo etiam quod Pater sit fontalis ori- gino totius Deitatis, & Filius habet rationem me- diatoris, hinc conjunctim ad hos dirigatur oratio; dirigatur tamen & ad Spiritum S. in illo hymno: Veni